

Program je izdelal upravljavec rezervata:

Društvo za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije DOPPS

Tržaška cesta 2, 1000 Ljubljana

Datum izdelave: 16.3.2007

Datum potrditve na Vladi RS: 30.8.2007

Objava: Odlok o programu varstva in razvoja naravnega rezervata Škocjanski zatok za obdobje 2007 – 2001 (Uradni list RS, št. 83/2007)

Izvirnike programa hranijo:

- Ministrstvo RS za okolje in prostor: Dunajska 48, 1000 Ljubljana
- Zavod RS za varstvo narave, OE Piran: Tartinijev trg 12, 6330 Piran
- Društvo za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije: Tržaška cesta 2, 1000 Ljubljana in Podružnica Koper: Staničev trg 16, 6000 Koper

Izdelava programa varstva in razvoja (načrta upravljanja) je del projekta Renaturacija in ohranjanje habitatov in ptic v naravnem rezervatu Škocjanski zatok, št. LIFE00NAT/SLO/7226, ki ga sofinancira Evropska skupnost iz finančnega instrumenta LIFE III Narava.

KAZALO

POVZETEK.....	4
1. UVOD.....	6
1.2. Nacionalni pomen rezervata.....	6
1.2. Mednarodni pomen rezervata.....	8
2. PODLAGE ZA IZDELAVO PROGRAMA VARSTVA IN RAZVOJA (NAČRTA UPRAVLJANJA)	10
2.1. Pravne podlage	10
2.1.1. Zakon o naravnem rezervatu Škocjanski zatok	10
2.1.2. Zakon o ohranjanju narave	10
2.1.3. Zakon o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja.....	11
2.1.4. Resolucija o Nacionalnem programu varstva okolja 2005-2012.....	11
2.2. Prostorske podlage	11
2.3. Strokovne in druge podlage.....	12
3. UPRAVLJAVEC REZERVATA	13
3.1. Poslanstvo in primerjava ciljev	13
3.2. Sistemizacija.....	14
4. CELOVITA OCENA STANJA	16
4.1. Celovita ocena stanja na zavarovanem območju.....	16
4.1.1. Izvedeni ukrepi varstva in razvoja rezervata v obdobju 1999-2006	16
4.1.2. Rezultati izvedenih ukrepov	18
4.1.3. Stanje naravnih vrednot, živalskih in rastlinskih vrst ter habitatnih tipov.....	19
4.1.4. Raziskave in monitoring	20
4.2. Celovita ocena stanja v okolici rezervata in predlog ukrepov za izboljšanje stanja in preprečevanje škodljivih vplivov	20
4.2.1. Vplivne dejavnosti na obali.....	20
4.2.2. Vplivne dejavnosti v povodju Rižane in Badaševice ter na morju.....	22
4.2.3. Predlog ukrepov za izboljšanje stanja in preprečevanje škodljivih vplivov.....	23
4.2.4. Ekonomska in socialna struktura prebivalstva	23
4.3. Ocena možnosti nastanka naravnih ali drugih nesreč na zavarovanem območju in določitev načinov izvajanja ukrepov, potrebnih za preprečevanje naravnih nesreč na zavarovanem območju ali zunaj njega	24
5. PROSTORSKE OPREDELITVE NAČRTOVANIH DEJAVNOSTI (CONIRANJE REZERVATA).....	25
5.1. Ekološke cone (enote).....	25
5.2. Funkcionalne cone (enote)	27
6. CILJI IN UKREPI.....	28
6.1. Razlogi za upravljanje.....	28
6.2. Dolgoročni cilji	28
6.4 Operativni cilji, upravljalne strategije in predvideni ukrepi	30
<i>Sladkovodno močvirje na Bertoški bonifiki.....</i>	30
<i>Cilj 1: Do konca marca 2007 ustvariti in kasneje upravljati 12 ha odprtih sladkovodnih površin in trstičja na Bertoški bonifiki, primernih za gnezdenje čapljice in drugih vrst ptic s podobnimi ekološkimi zahtevami, kot tudi za vodne ptice na selitvi in prezimovanju .....</i>	30
<i>Cilj 2: Do konca marca 2007 oblikovati in kasneje upravljati 13 ha vlažnih in močvirnih travnikov, primernih za gnezdenje polojnika, kot selitvena postaja ter kot prezimovališče za nacionalno pomembne populacije vodnih ptic, kot sta žvižgavka in raca žlicarica.....</i>	31
<i>Laguna .....</i>	32
<i>Cilj 3: Obnoviti polnaravne funkcije in pogoje v brakični laguni z odstranitvijo 200.000 m³ sedimenta iz lagune, oblikovati osrednjo poglobitev in sekundarne kanale v letu 2007, ki bodo omogočali plimovanje in pretok vode po celem vodnem telesu z namenom vzpostavitve ponovne povezave z morskim ekosistemom ter povečanja nacionalno pomembnih populacij prezimujočih ptic, kot so liska, race in druge vrste, ki se prehranjujejo s potapljanjem.....</i>	32
<i>Cilj 4: Obnoviti, oblikovati in povečati habitate ob robu lagune, in sicer 25 ha slanih muljastih tal za razrast halofitne vegetacije, 1,5 ha morskih močvirij z obmorskim ločkom in 1 ha gnezditvenih otočkov brez vegetacije do konca aprila 2007.....</i>	33
<i>Cilj 5: Upravljati robne habitate z namenom povečanja gnezdeče populacije beločelega deževnika (5-10 parov) in zagotoviti ustrezne pogoje za gnezditve male čigre.....</i>	34
<i>Jezerce.....</i>	34
<i>Cilj 6: Upravljati in vzdrževati Jezerce in obrobno trstičje za gnezdenje 1-3 parov čapljice, 8-10 parov rakarjev, 6-10 parov svilnic ter drugih močvirskih ptic .....</i>	34

<i>Kakovost in količina vode</i>	35
<i>Cilj 7: Izboljšati in vzdrževati potrebno kakovost in količino vode za vzpostavitev in ohranjanje ugodnih ekoloških pogojev in statusa habitatov na območju celotnega rezervata</i>	35
<i>Obiskovalci</i>	36
<i>Cilj 8: Razviti in vzdrževati pozitivno podobo rezervata pri glavnih ciljnih skupinah (obiskovalci, lokalno prebivalstvo) in pri javnih službah</i>	36
<i>Cilj 9: Do leta 2009 zgraditi načrtovano parkovno infrastrukturo (informacijski center, centralna opazovalnica, opazovalni stolp, učne poti z opremo, itd.), ki bo ljudem omogočala kakovostno doživljanje narave in jim posredovala ključna sporočila</i>	37
<i>Cilj 10: V letu 2007 dokončati vsebinske programe za obiskovalce rezervata in jih v nadaljevanju stalno izvajati</i>	38
<i>Cilj 11: Vzpodbujati raziskave študentov, dijakov, drugih izobraževalnih skupin in raziskovalnih ustanov v rezervatu</i>	39
<i>Trženje</i>	39
<i>Cilj 12: Ustvarjati prihodek iz virov, skladnih z glavnimi naravovarstvenimi cilji rezervata</i>	39
<i>Ostalo</i>	40
<i>Cilj 13: Izvajati naravovarstveni nadzor za zagotavljanje varstvenega režima in ostale upravljalske naloge v skladu z Zakonom o naravnem rezervatu Škocjanski zatok, Uredbo o koncesiji za upravljanje NRŠZ, koncesijsko pogodbo in ZON-om</i>	40
7. TERMINSKI PLAN IZVAJANJA PROGRAMA (NAČRTA UPRAVLJANJA) S PRIORITETAMI	41
7.1. Določanje prioritet.....	41
7.2. Terminski plan	42
8. OCENA POTREBNIH VLAGANJ IN VIROV SREDSTEV ZA IZVEDBO PROGRAMA (NAČRTA UPRAVLJANJA)	48
8.1. Ocena potrebnih vlaganj za izvedbo Programa varstva in razvoja NR Škocjanski zatok (Načrta upravljanja) v obdobju 2007-11 po ciljih in ukrepih	49
8.2. Povzetek predvidenih odhodkov in virov sredstev.....	53
PRILOGE	54

POVZETEK

Območje: naravni rezervat Škocjanski zatok

Lokacija: vzhodno od mestnega jedra Kopra

Status: ožje zavarovano območje - naravni rezervat (IUCN kategorija IV), območje Natura 2000 (SPA – posebno območje varstva), potencialno območje Natura 2000 (pSCI)

Upravljavec: Društvo za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije

Varstvo: Zavod RS za varstvo narave, OE Piran

Nosilec investicije: Republika Slovenija, Ministrstvo za okolje in prostor (v nadaljevanju: MOP)

Površina rezervata: 122 ha

Površina območja urejanja: 135 ha

Opis območja

Naravni rezervat Škocjanski zatok je največje polslano (brakično) mokrišče v Sloveniji. Nahaja se na obali v neposredni bližini mesta Koper. Sestavljata ga polslana laguna, obdana z rastišči slanuš in sladkovodno močvirje. Rezervat je izjemnega pomena zaradi bogate favne in flore z mnogimi, v slovenskem prostoru redkimi in ogroženimi vrstami.

Pred degradacijo sredi 80. let je polslana laguna s plitvinami in poloji s svojo neposredno okolico predstavljala območje z izjemno pestrostjo različnih habitatov: od trstičja, sladkovodnega in brakičnega močvirja, do vlažnih travnikov in toploljubnih grmišč. Tod je svoje domovanje našlo kar 55% vseh slovenskih ptic, 41% dvoživk in plazilcev in 36% sesalcev. Različni habitatni so preko celega leta nudili ustrezne življenjske pogoje velikemu številu ptičjih vrst. V obdobju pred uničevanjem je bilo na območju Škocjanskega zatoka opaženih 200 različnih vrst ptic, med njimi 75 vrst gnezdil in 125 vrst med pomladansko ali jesensko selitvijo. Zaradi degradacije se je število vrst drastično znižalo, vendar pa se je po zavarovanju spet začelo povečevati. V letih 2001-06 smo v rezervatu evidentirali 199 vrst ptic, od tega jih v rezervatu in bližnji okolici gnezi 55 vrst. Med ciljnim vrstami so se ohranile čapljica, beločeli deževnik, rakar, srpična trstnica in svilnica, po ureditvi pa bodo ustvarjeni tudi ustrezni pogoji za gnezdenje polojnika, male čigre ter prezimovanje nacionalno pomembnih populacij žvižgavke in race žličarice.

Razlogi za upravljanje

Upravljanje rezervata je namenjeno zagotavljanju varstva naravnih vrednot ter vzpostavitvi in ohranjanju ugodnega varstvenega statusa vrst in habitatov v naravnem rezervatu Škocjanski zatok v skladu z nacionalno in evropsko zakonodajo in doseganju predvidenih varstvenih in razvojnih ciljev rezervata odprtega za javnost, ki so ohranjanje ogroženih rastlinskih in živalskih vrst, ohranjanje in večanje biotske pestrosti, aktivni oddih in izobraževanje prebivalstva, izobraževanje in osveščanje šolskih otrok in dijakov ter znanstveno raziskovalno delo. Upravljanje rezervata je potrebno zaradi naslednjih razlogov:

1. zaradi obsežnih degradacijskih procesov v preteklosti bo Škocjanski zatok obnovljen kot polnaravno območje, ki za svoj nadaljni obstoj potrebuje človekove posege v obliki upravljanja;
2. zaradi omejenosti območja na relativno majhno površino v neposredni bližini urbanega središča brez vplivnega pasu s prilagojenim varstvenim režimom je upravljanje nujno z vidika ohranjanja ogroženih živalskih in rastlinskih vrst, kot tudi biotske pestrosti;
3. zaradi doseganja razvojnih ciljev rezervata, ki se nanašajo na oddih in izobraževanje prebivalstva ter šolskih otrok.

Dolgoročni cilji upravljanja rezervata

1. Naravni rezervat Škocjanski zatok urediti in upravljati z namenom doseganja varstvenih ciljev, ki izhajajo iz vseh razglasitev in določitev (kot pomembno območje naravnih vrednot, ekološko pomembno območje, kot državni naravni rezervat in kot območje Natura 2000) in kot območje v mreži severno-jadranskih mokrišč s pomembnimi populacijami ciljnih vrst in habitatnih tipov, varovanih na nacionalni in mednarodni ravni.
2. Zagotoviti izvajanje razvojnih funkcij rezervata, odprtega za javnost, ki bo ob upoštevanju varstvenih ciljev omogočal sprostitev in oddih ter kakovostno doživljanje narave za obiskovalce in lokalne prebivalce.
3. Zagotoviti izvajanje izobraževalne funkcije za lokalne in druge izobraževalne ustanove, kot tudi posameznike ter izvajanje znanstveno-raziskovalne dejavnosti.
4. Uporabiti območje kot modelni primer dobre naravovarstvene prakse in s tem pozitivno vplivati na nacionalno okoljsko politiko in iniciative.

Operativni cilji 2007-11

Cilj 1: Do konca marca 2007 ustvariti in kasneje upravljati 12 ha odprtih sladkovodnih površin in trstičja na Bertoški bonifiki, primernih za gnezdenje čapljice in drugih vrst ptic s podobnimi ekološkimi zahtevami, kot tudi za vodne ptice na selitvi in prezimovanju.

Cilj 2: Do konca marca 2007 ustvariti in kasneje upravljati 13 ha vlažnih in močvirnih travnikov, primernih za gnezdenje poljnika, kot selitvena postaja ter kot prezimovališče za nacionalno pomembne populacije vodnih ptic, kot sta žvižgavka in rasa žlicarica.

Cilj 3: Obnoviti polnaravne funkcije in pogoje v brakični laguni z odstranitvijo 200.000 m³ sedimenta iz lagune, oblikovati osrednjo poglobitev in sekundarne kanale v letu 2007, ki bodo omogočali plimovanje in pretok vode po celem vodnem telesu z namenom vzpostavitve ponovne povezave z morskim ekosistemom ter povečanja nacionalno pomembnih populacij prezimujočih ptic, kot so liska, race in druge vrste, ki se prehranjujejo s potapljanjem.

Cilj 4: Obnoviti, oblikovati in povečati habitate ob robu lagune, in sicer 25 ha slanih muljastih tal za razrast halofitne vegetacije, 1,5 ha morskih močvirij z obmorskim ločkom in 1 ha gnezditvenih otočkov brez vegetacije do konca aprila 2007.

Cilj 5: Upravljati robne habitate z namenom povečanja gnezdeče populacije beločelega deževnika (5-10 parov) in zagotoviti ustrezne pogoje za gnezditve male čigre.

Cilj 6: Upravljati in vzdrževati Jezerce in obrobno trstičje za gnezdenje 1-3 parov čapljice, 8-10 parov rakarjev, 6-10 parov svilnic ter drugih močvirskih ptic.

Cilj 7: Izboljšati in vzdrževati potrebno kakovost in količino vode za vzpostavitev in ohranjanje ugodnih ekoloških pogojev in statusa habitatov na območju celotnega rezervata.

Cilj 8: Razviti in vzdrževati pozitivno podobo rezervata pri glavnih ciljnih skupinah (obiskovalci, lokalno prebivalstvo) in pri javnih službah.

Cilj 9: Do konca leta 2009 zgraditi načrtovano parkovno infrastrukturo (informacijski center, centralna opazovalnica, opazovalni stolp, učne poti z opremo), ki bo ljudem omogočala kakovostno doživljanje narave in jim posredovala ključna sporočila.

Cilj 10: V letu 2007 dokončati vsebinske programe za obiskovalce rezervata in jih v nadaljevanju stalno izvajati.

Cilj 11: Vzpodbujati raziskave študentov, dijakov, drugih izobraževalnih skupin in raziskovalnih ustanov v rezervatu.

Cilj 12: Ustvarjati prihodek iz virov, skladnih z glavnimi naravovarstvenimi cilji rezervata.

Cilj 13: Izvajati varstveni režim in ostale upravljalske naloge v skladu z Zakonom o naravnem rezervatu Škocjanski zatok, Uredbo o koncesiji za upravljanje NRŠZ, koncesijsko pogodbo in Zakonom o ohranjanju narave.

Povzetek prioritarnih dejavnosti

- Dokončanje gradbenih del za oblikovanje 12 ha območij s stalno vodo in sestoji trstičja na Bertoški bonifiki, za oblikovanje 13 ha vlažnih in močvirnih travnikov in vgradnje vodno-gospodarskih objektov.
- Upravljanje celotnega območja Bertoške bonifike.
- Izvedba očiščevalnih del v laguni ter vzpostavitev delovanja sistema plimne črpalke in nadzor delovanja.
- Oblikovanje robnih habitatov v laguni, usklajeno s predvidenimi deli za odstranjevanje sedimenta ter repopulacija vegetacije, skupaj z oblikovanjem in vzdrževanjem ugodnih gnezditvenih pogojev za beločelega deževnika in malo čigro.
- Dolgoročni integralni monitoring biotskih in abiotskih parametrov ter raziskave.
- Promocija rezervata prek odmevnih dogodkov in medijev, predstavitve rezervata in sodelovanje z vsemi sektorji lokalne skupnosti in drugimi območji in stanovskimi organizacijami, navezava rezervata na zaledje.
- Izgradnja, oprema in vzdrževanje parkovne infrastrukture (krožna učna pot z opazovališči in mlakami za dvoživke in nevretenčarje, centra za obiskovalce s spremljajočimi manipulativnimi površinami in centralne opazovalnice na Bertoški bonifiki ter objektov, poti in druge parkovne infrastrukture na območju pod ankaransko vpadnico).
- Izdelava in izvedba izobraževalnega programa rezervata in drugih programov in prireditev za obiskovalce.
- Priprava in izvedba tržne strategije ter učinkovito upravljanje rezervata
- Naravovarstveni nadzor nad celotnim območjem.
- Izvedba vseh ukrepov za izboljšanje kakovosti vode v rezervatu, vključno z rehabilitacijo ptic v primeru onesnaženj.
- Podaljšanje koncesijske pogodbe kot predpogoj za uspešno izvedbo načrta upravljanja.
- Pridobitev pristojnosti za upravljanja za območja, ki so znotraj meja ureditvenega načrta, vendar izven meja rezervata.

1. UVOD

Naravni rezervat Škocjanski zatok je največje polslano (brakično) mokrišče v Sloveniji. Nahaja se na obali v neposredni bližini mesta Koper. Sestavljata ga polslana laguna, obdana z rastišči slanuš in sladkovodno močvirje. Rezervat je izjemnega pomena zaradi bogate favne in flore z mnogimi, v slovenskem prostoru redkimi in ogroženimi vrstami.

Pred degradacijo sredi 80. let je polslana laguna s plitvinami in poloji s svojo neposredno okolico predstavljala območje z izjemno pestrostjo različnih habitatov: od trstičja, sladkovodnega in brakičnega močvirja, do vlažnih travnikov in toploljubnih grmišč. Tod je svoje domovanje našlo kar 55% vseh slovenskih ptic, 41% dvoživk in plazilcev in 36% sesalcev. Različni habitatni so preko celega leta nudili ustrezne življenjske pogoje velikemu številu ptičjih vrst. V obdobju pred uničevanjem je bilo na območju Škocjanskega zatoka opaženih 200 različnih vrst ptic, med njimi 75 vrst gnezdičk in 125 vrst med pomladansko ali jesensko selitvijo. Zaradi degradacije se je število vrst drastično znižalo, vendar pa se je po zavarovanju spet začelo povečevati. V letih 2001-06 smo v rezervatu evidentirali 199 vrst ptic, od tega jih v rezervatu in bližji okolici gnezi 55 vrst. Med ciljnim vrstami so se ohranile čapljica, beločeli deževnik, rakar, srpična trstnica in svilnica, po ureditvi pa bodo ustvarjeni tudi ustrezni pogoji za gnezdenje poljnika, male čigre ter prezimovanje nacionalno pomembnih populacij žvižgavke in rase žličarice.

Naravni rezervat je pomemben tako na nacionalnem kot tudi mednarodnem nivoju:

Nacionalna pomembnost	Mednarodna pomembnost
<p>Ožja zavarovana območja - naravni rezervat: - <i>Zakon o naravnem rezervatu Škocjanski zatok (Uradni list RS, št. 20/98)</i></p> <p>Ekološko pomembno območje: id.št. 77600 - <i>Uredba o ekološko pomembnih območjih (Uradni list RS, št. 48/04)</i></p> <p>Naravna vrednota: id.št.1265 V - <i>Pravilnik o določitvi in varstvu naravnih vrednot (Uradni list RS, št. 111/04 in 70/06)</i></p>	<p>Območje Natura 2000:</p> <p>1. posebno območje varstva (SPA): id.št. SI5000008</p> <p>2. potencialno posebno ohranitveno območje (pSCI): id. št. SI3000252* – <i>Uredba o posebnih varstvenih območjih (območjih Natura 2000) (Uradni list RS, št. 49/04, 110/04 in 59/07)</i></p>

Tabela 1: Pregled zakonskih razglasitev po posameznih ravneh

1.2. Nacionalni pomen rezervata

Naravni rezervat

Naravni rezervat Škocjanski zatok po Zakonu o naravnem rezervatu Škocjanski zatok šteje za naravni rezervat iz 66. člena Zakona o ohranjanju narave (v nadaljnjem besedilu: ZON), ki določa, da je naravni rezervat območje geotopov, življenjskih prostorov ogroženih, redkih ali značilnih rastlinskih ali živalskih vrst ali območje, pomembno za ohranjanje biotske raznovrstnosti, ki se z uravnoteženim delovanjem človeka v naravi tudi vzdržuje.

Na zavarovanem območju je prepovedano opravljati dejavnosti s sredstvi in na način, ki bi lahko povzročil bistvene spremembe biotske raznovrstnosti, strukture in funkcije ekosistemov, in opravljati dejavnosti v času, ko je lahko ogrožen obstoj rastlin ali živali.

Največ omejitev prinaša zavarovanje območja v skladu z nacionalno zakonodajo, torej Zakonom o naravnem rezervatu Škocjanski zatok (v nadaljnjem besedilu: ZNRŠZ), ki določa omejitve na podlagi ZON. Prepovedi in omejitve na območju naravnega rezervata Škocjanski zatok in njegove okolice so določene v drugem delu ZNRŠZ – II. Varstveni režim. Številne prepovedi in omejitve, ki jih točno navajamo v nadaljevanju, so v primeru posegov, namenjenih upravljanju rezervata in

doseganju njegovih naravovarstvenih ciljev, izvzete. Vse določbe zakona, vključno z varstvenim režimom, so upoštevane v predlogu tega programa.

V rezervatu je na prvem območju (Bertoška bonifika) prepovedano:

1. izpuščati ali odvajati tehnološke, komunalne odpadne vode, tekoče odpadke in druge tekoče snovi;
2. poslabševati kakovost vode in tal;
3. spreminjati vodni režim;
4. graditi ali postavljati objekte in naprave;
5. odlagati ali odmetavati odpadke;
6. onesnaževati zrak z emisijami snovi, ki imajo vir v rezervatu;
7. uporabljati agrokemična sredstva za gnojenje in varstvo rastlin;
8. izkopavati, nabirati, poškodovati ali lomiti prostorastoče rastline ali uničevati vegetacijske formacije;
9. posegati v obrežno vegetacijo;
10. loviti, nabirati, preganjati, ubijati živali ali uničevati njihove razvojne oblike;
11. uničevati ali poškodovati gnezdišča ter prostore, kjer se živali zadržujejo, hranijo ali razmnožujejo;
12. spreminjati oblikovitost in sestavo površja;
13. povzročati hrup, eksplozije ali vibracije ter umetno osvetljevati živali, njihova gnezdišča ali bivališča, kolikor ni to v zvezi z uporabo obstoječih infrastrukturnih in drugih objektov;
14. uporabljati kakršnokoli vozilo ali plovilo;
15. zadrževati se v nasprotju s pogoji obiskovanja in zadrževanja (Odredba o pogojih obiskovanja in zadrževanja v naravnem rezervatu Škocjanski zatok (Uradni list RS, št. 58/01)).

V rezervatu je na drugem območju (laguna, Jezerce in habitati ob laguni) poleg ravnanj iz prejšnjega odstavka prepovedano tudi zadrževati se in spreminjati namembnost zemljišč, razen za potrebe rezervata oziroma za urejanje ustrezne predstavitvene infrastrukture.

Vsi posegi izven rezervata, ki lahko spremenijo vodni režim ali kakovost voda, ki se izlivajo v rezervat, morajo biti izvedeni tako, da se ne poslabša obstoječa kakovost vode v rezervatu.

Ne glede na zgornje prepovedi v rezervatu lahko:

1. upravljalec rezervata uporablja naprave, vozila in plovila, potrebna za upravljanje, nadzor in spremljanje stanja v rezervatu;
2. upravljalec rezervata v soglasju z javnim zavodom, ki opravlja naloge varstva naravne dediščine na območju rezervata, posega v obrežno vegetacijo z redčenjem, sekanjem in zasajanjem rastlinstva;
3. izvajalec del opravlja posamezne naloge na podlagi letnih programov dela upravljalca rezervata ali potrjenega sanacijskega programa, razen v času gnezdenja in selitvenih preletov ptic;
4. se opravljajo dejavnosti za zaščito, reševanje in pomoč ob naravnih in drugih nesrečah.

Zemljišč na območju rezervata, ki so v lasti države, se ne sme odtujiti.

Zaradi varstva in delovanja rezervata v funkciji ohranitve oziroma ponovne vzpostavitve življenjskih prostorov ogroženih živalskih in rastlinskih vrst, predvidenih s prostorskim izvedbenim aktom, se lahko lastninska pravica na nepremičninah na območju rezervata odvzame po postopku in na način, ki ga določa zakon, ki ureja razlastitev nepremičnin.

Fizične in pravne osebe, ki se jim zaradi omejitev in prepovedi tega zakona bistveno poslabšajo obstoječi pogoji za pridobivanje dohodka in tega ni mogoče nadomestiti z dovoljeno dejavnostjo v okviru varstvenih režimov v rezervatu oziroma razvojnih usmeritev rezervata, so upravičene do odškodnine. Odškodnina obsega izgubo ali zmanjšanje dohodka od nepremičnine in se določi po postopku, ki ga določa zakon, ki ureja razlastitev.

Ekološko pomembno območje

Naravni rezervat Škocjanski zatok je z Uredbo o ekološko pomembnih območjih razglašen tudi za ekološko pomembno območje, ki je opredeljeno kot območje habitatnega tipa, del habitatnega tipa ali večje ekosistemske celote, ki pomembno prispeva k ohranjanju biotske raznovrstnosti.

Varstvene usmeritve in pravila ravnanja, ki jih predvideva uredba, za NR Škocjanski zatok niso relevantne, saj je pod mnogo strožjim nacionalnim varstvom kot razglašeno zavarovano območje – naravni rezervat, poleg tega pa je tudi območje Natura 2000, kar bi tudi brez zavarovanja predstavljalo določene omejitve pri posegih v prostor, ki za ekološko pomembna območja niso predvidene. V rezervatu se redno izvaja monitoring – spremljanje stanja, ki omogoča spremljanje stanja rastlinskih in živalskih vrst in habitatnih tipov ter ugotavljanje učinkovitosti ukrepov varstva glede doseganja ugodnega stanja rastlinskih in živalskih vrst in habitatnih tipov.

Naravna vrednota

Škocjanski zatok je bil zaradi svojih lastnosti spoznan tudi za naravno vrednoto državnega pomena. Med zvrstmi so prisotne sledeče: površinska geomorfološka, hidrološka, botanična, zoološka in ekosistemska.

Varstvene usmeritve za varstvo naravnih vrednot oz. območje vpliva na naravne vrednote so določene v Uredbi o zvrsteh naravnih vrednot (Uradni list RS, št. 52/02 in 67/03). Le-te so usklajene z določbami ZNRŠZ in podzakonskih aktov, v katerih so vse usmeritve in pravila ravnanja natančno določena.

1.2. Mednarodni pomen rezervata

Na podlagi Direktive Sveta 92/43/EGS z dne 21. maja 1992 o ohranjanju naravnih habitatov ter prosto živečih živalskih in rastlinskih vrst (UL L št. 206 z dne 22.7.1992, str. 7) s spremembami in Direktive Sveta 79/409/EGS z dne 2. aprila 1979 o ohranjanju prosto živečih ptic (UL L št. 103 z dne 25.4.1979, str. 1), zadnjič spremenjena z Direktivo Sveta 206/105/ES z dne 20. novembra 2006 o prilagoditvi Direktiv 73/239/EGS, 74/557/EGS in 2002/83/ES na področju okolja zaradi pristopa Bolgarije in Romunije (UL L št. 363, 20.12.2006, str. 368-408) je Slovenija pred vstopom v EU kot pridružitveno obveznost razglasila posebna varstvena območja in EU v potrditev predlagala potencialna posebna ohranitvena območja.

Posebno varstveno območje (območje Natura 2000) je ekološko pomembno območje, ki je na ozemlju EU pomembno za ohranitev ali doseganje ugodnega stanja vrst ptic (posebno območje varstva) in drugih živalskih ter rastlinskih vrst, njihovih habitatov in habitatnih tipov (posebno ohranitveno območje), katerih ohranjanje je v interesu EU, pri čemer se kot tako obravnava tisto območje, ki:

- v biogeografski regiji ali regijah pomembno prispeva k ohranitvi ali obnovitvi ugodnega stanja vrst ptic in drugih živalskih ter rastlinskih vrst, njihovih habitatov ter habitatnih tipov;
- pomembno prispeva k usklajenosti evropskega ekološkega omrežja Natura 2000;
- pomembno prispeva k ohranjanju biotske raznovrstnosti v biogeografski regiji ali regijah.

Potencialno posebno ohranitveno območje je območje, ki izpolnjuje strokovne kriterije, določene s predpisi EU za določitev Natura območij, in jih Vlada Republike Slovenije predlaga pristojnim organom EU v potrditev.

Na podlagi drugega odstavka 33. člena ZON je Vlada Republike Slovenije izdala **Uredbo o posebnih varstvenih območjih (območjih Natura 2000)** (Uradni list RS, št. 49/04, 110/04 in 59/07), s katero ureja razglasitev in način varstva posebnih varstvenih območij, kot tudi predloge potencialnih posebnih ohranitvenih območij. V Prilogi 2 Uredbe o posebnih varstvenih območjih (območjih Natura 2000) so navedena območja Nature 2000 v Sloveniji, kjer so navedene tudi podrobnosti razglasitve Škocjanskega zatoka za območje Nature 2000 v Poglavju 1 zadevne priloge, kot tudi uvrstitve med Potencialna območja Natura 2000 v Poglavju 2 zadevne priloge.

Poglavje 1 Priloge 2 Uredbe o posebnih varstvenih območjih (območjih Natura 2000) določa — Območja NATURA 2000 (SPA – posebna območja varstva na podlagi Direktive o pticah):

Identifikacijska številka za območje Škocjanski zatok: SI5000008

Vrste ptic, za katere je posebno varstveno območje opredeljeno:

- beločeli deževnik (*Charadrius alexandrinus*)
- čapljica (*Ixobrychus minutus*)
- rakar (*Acrocephalus arundinaceus*)
- srpična trstnica (*Acrocephalus scirpaceus*)

Varstveni cilji:

- ohranitev obstoječega obsega vodnih habitatov,
- izboljšanje ekoloških značilnosti vodnih habitatov,
- zagotovitev miru okoli gnezdišč, zlasti na vznemirjanje občutljivih vrst,
- zagotovitev miru na najpomembnejših počivališčih in prezimovališčih vodnih ptic.

Poglavje 2 Priloge 2 Uredbe o posebnih varstvenih območjih (območjih Natura 2000) določa — Potencialna območja NATURA 2000 (pSCI – potencialna območja pomembna za Skupnost na podlagi Direktive o habitatih, ki jih Slovenija predlaga v potrditev EU):

Identifikacijska številka za območje Škocjanski zatok: SI3000252*

Rastlinske in živalske vrste:

- solinarka (*Aphanius fasciatus*)
- ozki vretenec (*Vertigo angustior*)

Habitatni tipi:

- (1420) Sredozemska slanoljubna grmičevja (*Sarcocornetea fruticosi*)
- (1410) Sredozemska slana travišča (*Juncetalia maritimi*)
- (1310) Pionirski sestoji vrst rodu *Salicornia* in drugih enoletnic na mulju in pesku
- (1150*) Obalne lagune
- (1140) Muljasti in peščeni položi, kopni ob oseki

Opomba:

Znak '*' pomeni prednostno rastlinsko ali živalsko vrsto ali prednostni habitatni tip ali območje, v katerem so prisotne prednostne vrste ali habitatni tipi.

Zaradi ohranitve ugodnega stanja in preprečitve slabšanja ugodnega stanja ptic in drugih živalskih ter rastlinskih vrst, njihovih habitatov in habitatnih tipov je treba na posebnih varstvenih območjih in potencialnih posebnih ohranitvenih območjih izvesti presojo sprejemljivosti planov, programov, načrtov, prostorskih ali drugih aktov (v nadaljnjem besedilu: planov) in presojo sprejemljivosti posegov v naravo v skladu s 33.a členom ZON-a. Minister predpiše vsebino in podrobnejšo metodologijo za izvedbo presoj sprejemljivosti planov in posegov naravo.

17. člen uredbe določa, da se presoja sprejemljivosti posegov v naravo na Natura območjih in potencialnih Natura območjih, določenih s to uredbo, med drugim ne izvaja na območjih, ki se urejajo s sprejetimi prostorskimi akti. Med sprejetimi prostorskimi akti v Prilogi 5 Uredbe o posebnih varstvenih območjih (območjih Natura 2000) je naveden tudi Odlok o ureditvenem načrtu za območja naravnega rezervata Škocjanski zatok (Uradni list RS, št. 119/02), kar pomeni, da se za ureditve v rezervatu, ki so določene v ureditvenem načrtu, presoja sprejemljivosti posegov v naravo ne izvaja.

Varstvene usmeritve za ohranitev ali doseganje ugodnega stanja vrst, njihovih habitatov in habitatnih tipov ter zagotavljanje njihovega varstva z ukrepi varstva naravnih vrednot na območju Natura 2000 iz drugega odstavka 33. člena ZON za naravni rezervat Škocjanski zatok so določene v okviru prej opisane nacionalne zakonodaje, za obdobje 2007-2011 pa so podrobneje določene v tem načrtu upravljanja. Po izvedbi ukrepov, ki so predmet tega dokumenta, bodo ponovno vzpostavljeni, povečani ali izboljšani redki in ogroženi habitatni tipi, ki jih je potrebno varovati tudi na ravni EU in s tem potencialno izpolnjeni tudi pogoji za potrditev naravnega rezervata Škocjanski zatok tudi kot posebnega ohranitvenega območja.

2. PODLAGE ZA IZDELAVO PROGRAMA VARSTVA IN RAZVOJA (NAČRTA UPRAVLJANJA)

2.1. Pravne podlage

2.1.1. Zakon o naravnem rezervatu Škocjanski zatok

Predlog Programa varstva in razvoja NRŠZ (načrta upravljanja) za obdobje 2007-2011 je pripravljen v skladu z Zakonom o naravnem rezervatu Škocjanski zatok in ob upoštevanju predhodno sprejetih pravnih aktov, ki opredeljujejo zavarovanje, varstvo in razvoj ter upravljanje naravnega rezervata Škocjanski zatok:

- Odlok o varstvu in razvoju naravnega rezervata Škocjanski zatok (Uradni list RS, št. 31/99), skupaj z razširjeno verzijo Programa varstva in razvoja naravnega rezervata Škocjanski zatok (MZVNKD Piran, 1998)
- Uredba o koncesiji za upravljanje naravnega rezervata Škocjanski zatok (Uradni list RS, št. 31/99), skupaj z odločbo Vlade RS o izbiri koncesionarja za upravljanje naravnega rezervata Škocjanski zatok št. 636-06/99-4 in koncesijsko pogodbo za upravljanje naravnega rezervata Škocjanski zatok št. 252100-50-85/00 z dne 5.6.2000,
- Odredba o pogojih obiskovanja in zadrževanja v naravnem rezervatu Škocjanski zatok (Uradni list RS, št. 58/01),
- Odlok o ureditvenem načrtu za območje naravnega rezervata Škocjanski zatok (Uradni list RS, št. 119/02).

Zakon o naravnem rezervatu Škocjanski zatok v 11. členu določa, da vlada po predhodnem mnenju Mestne občine Koper sprejme program varstva in razvoja rezervata za obdobje petih let, ki vsebuje zlasti:

1. celovito oceno stanja v rezervatu;
2. načine uresničevanja ciljev varstva in razvoja, določenih z zakonom;
3. oceno stanja v okolici rezervata ter predlog ukrepov za izboljšanje in preprečevanje škodljivih vplivov;
4. potrebna sredstva in vire za doseganje ciljev rezervata, vključno s sredstvi za odškodnine ali nadomestila v primeru odvzema lastninske pravice, in za izvajanje predlaganih ukrepov za izboljšanje življenjskih pogojev in preprečevanje škodljivih vplivov v rezervatu;
5. prostorske opredelitve načrtovanih varstvenih in razvojnih dejavnosti v rezervatu;
6. določitev dejavnosti, ki se lahko opravljajo v rezervatu in smernice za njihov razvoj.

Na podlagi programa sprejme upravljaec rezervata letni program dela, ki ga potrdi minister in mora biti v skladu s sredstvi, zagotovljenimi v proračunu Republike Slovenije.

2.1.2. Zakon o ohranjanju narave

Zakon o ohranjanju narave (Uradni list RS, št. 96/04 – uradno prečiščeno besedilo) določa načrt upravljanja zavarovanega območja, na podlagi katerega se izvaja upravljanje zavarovanega območja. Načrt upravljanja je programski akt, s katerim se določijo razvojne usmeritve, način izvajanja varstva in upravljanja rezervata, podrobnejše usmeritve za varstvo naravnih vrednot ter za vzpostavitev in ohranjanje ugodnega varstvenega statusa prednostnih habitatov in vrst v naravnem rezervatu Škocjanski zatok ob upoštevanju potreb lokalnega prebivalstva in drugih razvojnih ciljev rezervata. Predlog načrta upravljanja je v skladu s 60. členom Zakona o ohranjanju narave pripravil upravljavec, Društvo za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije (v nadaljnjem besedilu: DOPPS) ob strokovni pomoči Zavoda RS za varstvo narave, OE Piran (v nadaljnjem besedilu: ZVN), sprejme pa ga vlada z uredbo.

Načrt upravljanja ima v skladu z 61. členom ZON naslednje nujne sestavine:

- celovita ocena stanja narave, posegov in dejavnosti ter ekonomske in socialne strukture prebivalstva,
- ocena stanja naravnih vrednot na zavarovanem območju,
- ocena stanja na vplivnem območju,
- določitev načinov uresničevanja nalog varstva na zavarovanem območju in ukrepov za izboljšanje in preprečevanje škodljivih vplivov na vplivnem območju,
- ocena možnosti nastanka naravnih in drugih nesreč na zavarovanem območju in določitev načinov izvajanja ukrepov, potrebnih za preprečevanje naravnih nesreč na zavarovanem območju ali zunaj njega,
- določitev podrobnejših razvojnih usmeritev in načini njihovega uresničevanja s prednostnim upoštevanjem tradicionalnih načinov rabe in opravljanja dejavnosti,
- smernice za povezovanje sektorskih načrtov gospodarjenja z naravnimi dobrinami,
- določitev varstvenih usmeritev za trajnostni razvoj dejavnosti,
- določitev načinov financiranja za zagotavljanje namenov varstva in razvoja,
- umestitev in konkretizacija varstvenih režimov v prostor,
- naravovarstveni pogoji za urejanje prostora in program izvajanja načrta upravljanja.

Predlog programa varstva in razvoja zajema sestavine, ki so zahtevane v Zakonu o naravnem rezervatu Škocjanski zatok ter Zakonu o ohranjanju narave. Program kot pravni akt je Načrt upravljanja v sistemu upravljanja zavarovanih območij, zato bomo v nadaljevanju uporabljali ta izraz.

2.1.3. Zakon o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja

Zakon o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja (Uradni list RS, št. 93/05) določa izdelavo regionalnega razvojnega programa. Leta 2006 so bile izbrane vsebine iz tega načrta upravljanja (gradnja parkovne infrastrukture) vključene v vsebino RRP za južno Primorsko, leta 2007 pa v Izvedbeni načrt za obdobje 2007 - 2009.

2.1.4. Resolucija o Nacionalnem programu varstva okolja 2005-2012

Načrt je usklajen z Resolucijo o Nacionalnem programu varstva okolja 2005-2012 (Uradni list RS, št. 2/06), ki jo je državni zbor sprejel na podlagi nacionalne zakonodaje in v skladu z Sklepom 1600/2002/EC Evropskega Parlamenta in Sveta z dne 22. julija 2002 o šestem okoljskem akcijskem programu Skupnosti. NPVO vsebuje tudi Nacionalni program varstva narave, ki opredeljuje cilje, usmeritve in ukrepe varstva narave.

2.2. Prostorske podlage

Ureditveni načrt za območje naravnega rezervata Škocjanski zatok

Ureditveni načrt za območje naravnega rezervata Škocjanski zatok je temeljni prostorsko-izvedbeni akt, ki natančno določa prostorsko ureditev rezervata. Objavljen je bil kot Odlok o ureditvenem načrtu za območje naravnega rezervata Škocjanski zatok (Uradni list RS, št. 119/2002). Ta program je v celoti usklajen z določili omenjenega Odloka.

Strategija prostorskega razvoja Slovenije

Območje naravnega rezervata Škocjanski zatok je v Strategiji prostorskega razvoja Slovenije (Odlok o strategiji prostorskega razvoja Slovenije, Uradni list RS, št. 76/2004) opredeljeno kot eno izmed državnih zavarovanih območij, ki so pomemben del kakovosti krajine. Ohranjanje naravnih kakovosti se zagotavlja z različnimi ukrepi. Ohranjanje biotske raznovrstnosti, naravnih vrednot in

naravnih kakovosti se zagotavlja tudi z zavarovanjem. Na posebnih varstvenih območjih (Natura 2000) se biotsko raznovrstnost in varovane habitate živalskih in rastlinskih vrst ohranja z rabo prostora, ki omogoča vzpostavitev in vzdrževanje ugodnega stanja teh vrst. V območjih z naravnimi kakovostmi se dopušča prilagojene, nemnožične in neagresivne oblike turizma in rekreacije v naravnem okolju.

Odlok o spremembah in dopolnitvah prostorskih sestavin dolgoročnega in srednjeročnega plana Mestne občine Koper, 2001

Odlok je v dolgoročni in srednjeročni plan Mestne občine Koper med drugim vnesel spremembe zaradi zavarovanja Škocjanskega zatoka za naravni rezervat. Dokument v 4.3.3 členu – Zasnova namenske rabe prostora naravni rezervat Škocjanski zatok skupaj z zemljišči na Bertoški bonifiki in na izlivu Badaševice, oboja izven rezervata, umešča v območja vodnih površin. Območje, ki je bilo zavarovano z zakonom o naravnem rezervatu Škocjanski zatok, je uvrščeno v člen 4.3.4 – Območja varovanja naravne in kulturne dediščine ter preostalih vrednot prostora.

Tekstualni del srednjeročnega plana se spremeni tako, da se poglavju 6.3 Programske zasnove doda med drugim tudi točka 6.3.29 Škocjanski zatok, ki opredeljuje lego, površino (poleg območja znotraj meja rezervata vključuje v ureditveni načrt tudi kompleks kmetijskih površin na Bertoški bonifiki med NR in bertoško vpadnico in zemljišče ob izlivu Badaševice), prostorsko organizacijo in program povzema po ostalih pravnih aktih v zvezi z rezervatom, infrastrukturno omrežje in naprave, usmeritve in zaporednost izvajanja pa izključno po Ureditvenem načrtu za območje naravnega rezervata Škocjanski zatok.

V obrazložitvi sprememb in dopolnitev prostorskih sestavin dolgoročnega in srednjeročnega plana Mestne občine Koper so spremembe zaradi zavarovanja Škocjanskega zatoka obrazložene takole: »Naravni rezervat Škocjanski zatok (NR) je območje urbanistične zasnove mesta Koper, ki je sestavni del tega plana. Razmejitve območja NR v veljavnih planskih aktih Mestne občine Koper niso identične z obsegom območja NR, ki je določen z Odlokom o varstvu in razvoju NR Škocjanski zatok. Mestna občina Koper je dolžna uskladiti prostorske sestavine planskih aktov s sprejetim zakonom o NR in Odlokom o varstvu in razvoju, ki ga je sprejela Vlada Republike Slovenije«.

2.3. Strokovne in druge podlage

Predlog načrta upravljanja je izdelan z upoštevanjem smernic seminarja v Galwayu, pri pripravi pa smo se smiselno ravnali po navodilih in priporočilih za izdelavo načrtov upravljanja organizacij Eurosite in RSPB (Royal Society for Protection of Birds, BirdLife v Veliki Britaniji).

Pri pripravi vsebine načrta smo upoštevali rezultate izvedenih programov monitoringa, predhodnih raziskav, ekspertnih mnenj, (posebnih) strokovnih podlag, izvedbene dokumentacije ter izmenjave izkušenj v okviru neformalne mreže upravljalcev severno-jadranskih mokrišč Adriawet. Zaradi sukcesije in nepredvidljivih naravnih procesov je upravljanje s habitati zastavljeno precej fleksibilno, tako da bo omogočalo prilagajanje spremenljivim naravnim pogojem po ureditvi rezervata.

Seznam strokovnih in posebnih strokovnih podlag je naveden v prilogi 3 tega programa.

3. UPRAVLJAVEC REZERVATA

DOPPS je upravljalec naravnega rezervata Škocjanski zatok na podlagi določil Zakona o naravnem rezervatu Škocjanski zatok, Uredbe o koncesiji za upravljanje naravnega rezervata Škocjanski zatok (Uradni list. RS, št.31/99), Odloka o varstvu in razvoju naravnega rezervata Škocjanski, Odločbe o izbiri koncesionarja št. 636-06/99-4 za Škocjanski zatok ter koncesijske pogodbe podpisane med Vlado RS in upravljalcem št. 252100-50-85/00.

Koncesijska pogodba določa, da ima koncesionar pravico izvajati javno službo upravljanja rezervata, ki obsega območje, določeno z ZNRŠZ, v skladu z omenjenim zakonom in Zakonom o ohranjanju narave.

Upravljanje po ZNRŠZ, Uredbi o koncesiji za upravljanje NRŠZ in koncesijski pogodbi obsega:

1. izvajanje varstvenega režima,
2. priprava letnega programa dela in opravljanje tam določenih nalog,
3. stalno spremljanje in analiziranje stanja naravnih vrednot v rezervatu ter obveščanje javnega zavoda, ki opravlja naloge varstva naravnih vrednot v rezervatu,
4. zbiranje in vodenje dokumentacije o stanju naravnih vrednot v rezervatu,
5. upravljanje z zemljišči na območju rezervata, ki so v lasti države,
6. pripravljanje in vzdrževanje objektov, poti in označb v rezervatu,
7. izdajanje publikacij o rezervatu in informiranje javnosti,
8. vodenje informacijskega centra,
9. sodelovanje pri mednarodnih projektih, ob predstavitvah in strokovnih raziskavah rezervata in skrb za izvajanje prevzetih projektov,
10. organiziranje in izvajanje nadzorne službe.

DOPPS izvaja tudi upravljalske aktivnosti v skladu z ZON, kot izhaja iz koncesijske pogodbe, in sicer:

1. sodelovanje z lokalnimi skupnostmi pri doseganju namena zavarovanja in zastavljenih ciljev varstva in razvoja rezervata,
2. sodelovanje z zavodom pri pripravi naravovarstvenih smernic za del, ki se nanaša na območje rezervata,
3. sklepanje pogodb za varstvo naravnih vrednot na območju rezervata iz 47. člena ZON,
4. sodelovanje v postopku določanja odškodnine iz 93. člena ZON,
5. izdajanje strokovnih mnenj o utemeljenosti uveljavitve predkupne pravice na območju rezervata iz 84. člena ZON,
6. usklajevanje in spremljanje izvajanja raziskovalnih nalog v zvezi z rezervatom,
7. skrb za vzdrževanje, obnavljanje in varovanje naravnih vrednot na območju rezervata,
8. skrb za predstavljanje rezervata,
9. sodelovanje z lastniki zemljišč na območju rezervata, strokovna pomoč in svetovanje,
10. zagotavljanje dostopa do informacij v rezervatu,
11. upravljanje nepremičnin, ki so v lasti države.

3.1. Poslanstvo in primerjava ciljev

DOPPS je nevladna naravovarstvena organizacija s statusom društva, ki deluje v javnem interesu na področju ohranjanja narave in slovenska krovna ornitološka organizacija. DOPPS je slovenski partner svetovne zveze za varstvo ptic BirdLife International. Politika DOPPS je opredeljena v poslanstvu organizacije, ki se glasi:

Poslanstvo DOPPS je varovanje ptic in njihovih habitatov z naravovarstvenim delom, raziskovanjem, izobraževanjem, popularizacijo in sodelovanjem.

Poslovni načrt DOPPS določa srednjeročne strateške cilje, ki izhajajo iz poslanstva organizacije. Eden izmed naravovarstvenih je tudi **Urediti in upravljati Škocjanski zatok v skladu z načrtom upravljanja.**

Primerjava ciljev rezervata s poslanstvom in strateškimi cilji DOPPS razkrije popolno ujemanje ciljev upravljalne organizacije s cilji rezervata. Opredelitev ureditve in upravljanja Škocjanskega zatoka kot enega izmed DOPPS-ovih strateških ciljev kaže na visoko stopnjo prioritete, ki jo upravljavec daje izvedbi tega načrta upravljanja.

Izvajanje upravljalnih ukrepov na območju naravnega rezervata Škocjanski zatok je predmet dela upravljalca, torej DOPPS. Poleg upravljalnih ukrepov pa načrt upravljanja vsebuje tudi renaturacijske ukrepe, namenjene ponovni vzpostavitvi in povečanju habitatnih tipov v skladu z ZNRŠZ in podzakonskimi akti, ukrepe, potrebne za izgradnjo parkovne infrastrukture in pa ukrepe, namenjene zagotovitvi izboljšanja kakovosti vode v zaledju rezervata. Za izvedbo renaturacijskih ukrepov in izgradnjo parkovne infrastrukture v skladu z Uredbo o ureditvenem načrtu za območje NRŠZ je odgovorno Ministrstvo za okolje in prostor, upravljavec pa se bo v izvedbo ukrepov vključeval v skladu z določbami koncesijske pogodbe. Pri zagotavljanju izboljšanja kakovosti vode bo upravljavec sodeloval z lokalnimi oblastmi in organizacijami, vključenimi v upravljanje vodnih virov v porečju Rižane in Badaševice.

3.2. Sistemizacija

DOPPS trenutno zaposluje 18 redno zaposlenih, od tega pet oseb dela v naravnem rezervatu Škocjanski zatok, in sicer: vodja rezervata, strokovni vodja, vodja informacijskega centra, vodja izobraževanja in naravovarstveni nadzornik. Z manjšim deležem delovnega časa (med 20 in 50 odstotki) v zadnjih letih pri upravljanju rezervata sodelujejo tudi drugi zaposleni v organizaciji, predvsem koordinator odnosov z javnostmi, projektni administrator in poslovna sekretarka.

V postopku potrjevanja je nova sistemizacija delovnih mest, ki za čas izvajanja tega PVR opredeljuje povečanje števila redno zaposlenih po zaključku urejanja, predvsem pa po začetku obratovanja informacijskega centra, ko bo rezervat prešel na stalno obratovanje in bo odprt tudi ob sobotah, nedeljah in praznikih. Poleg tega za sezonska obdobja, ko bo obisk največji, predvideva tudi večjo vključenost ostalih zaposlenih DOPPS, kot tudi zaposlovanje honorarnih sodelavcev. Upravljavec bo preveril tudi možnost vključevanja oseb, ki izvajajo javna dela.

Dinamika zaposlovanja v obdobju 2007-11

Redno zaposleni

Zaposleni/leto	2007	2008	2009	2010	2011
Vodja rezervata	1	1	1	1	1
Strokovni vodja	1	1	1	1	1
Poslovni sekretar-receptor	1	1	1	1	1
Naravovarstveni nadzornik-vodnik	1	2	2	2	2
Koordinator/vodja izobraževanja-vodnik	1	1	2	2	2
SKUPAJ	5	6	7	7	7

Honorarno zaposleni

Usposobljeni za del.mesto/leto	2007	2008	2009	2010	2011
Receptor	-	-	1 (10%)	1 (20%)	1 (20%)
Vodnik	-	2 (20%)	2 (50%)	2 (80%)	2 (80%)

Potreba po vključevanju ostalih kadrov DOPPS za potrebe vodenja obiskovalcev in centra v času sezone

Usposobljeni za del.mesto/leto	2007	2008	2009	2010	2011
Receptor	-	-	20-30%	30-40%	30-40%
Naravovarstveni nadzornik-vodnik	10%	20%	20-30%	30-40%	30-40%

4. CELOVITA OCENA STANJA

4.1. Celovita ocena stanja na zavarovanem območju

Zaradi degradacije sredi 80. let preteklega stoletja se je na območju Škocjanskega zatoka bistveno zmanjšala pestrost dotlej prisotnih habitatnih tipov, živalskih in rastlinskih vrst, izrazito pa se je povečala stopnja njihove ogroženosti (glej Program varstva in razvoja naravnega rezervata Škocjanski zatok za obdobje 1999-2003). Zaradi tega je MOP takoj po zavarovanju območja leta 1998 in podelitvi koncesije za upravljanje rezervata DOPPS konec leta 1999 pričelo z načrtovanjem obnove rezervata skupaj s tedanjim pristojnim Medobčinskim zavodom za varstvo naravne in kulturne dediščine Piran ter upravljalcem.

Upravljalške in renaturacijske aktivnosti v rezervatu so doslej potekale na podlagi Programa varstva in razvoja naravnega rezervata Škocjanski zatok 1999-2003. Same priprave na začetek obnove so bile sicer daljše, kot je to predvideval program, zato se je izvedba vodnogospodarskega in krajinskega urejanja začela v začetku leta 2006 in bo izvedena v obdobju izvajanja tega načrta upravljanja.

4.1.1. Izvedeni ukrepi varstva in razvoja rezervata v obdobju 1999-2006

V obdobju 1999-2006 so bili izvedeni sanacijskih in upravljalški ukrepi, predvideni v Programu varstva in razvoja, ki so v celoti pozitivno vplivali na stanje v rezervatu, in sicer:

1. Iz rezervata so bili odstranjeni vsi **kosovni odpadki**, upravljalca pa redno skrbi za odstranitev vseh manjših odpadkov, ki se zaradi preteklih napak v rezervatu in njegovi okolici še vedno pojavljajo.

2. **Dotok sladke vode v rezervat** je bil povečan že v letu 2000 z usposobitvijo levega razbremenilnika Rižane – Ara. Dotok je bil zagotovljen preko novo vzpostavljenega kanala 22 in povečan s čiščenjem struge Are na odsekih od mehkega jezua pri Turku do obalne ceste in od te do zapornic ob stari bertoški cesti v letu 2000. Že leto prej je bil očiščen tudi preliv med Jezercem in laguno, ki je v deževnih obdobjih prav tako predstavljal dotok sveže vode v laguno. Vse omenjene posege je naročila in vodila tedanja Uprava RS za varstvo narave. Vendar pa količina vode, ki je pritekala na ta način, za potrebe vodooskrbe lagune v sušnih obdobjih ni bila zadostna, saj je še vedno obstajala velika nevarnost izbruha botulizma v obdobju poznega poletja, ko je prihajalo do velike porabe kisika zaradi razgradnje alg v laguni. Zato je upravljalca v soglasju z lokalno pisarno Agencije RS za okolje (v nadaljnjem besedilu: ARSO) v letu 2002 obnovil in nadvišal dotrajan zapornični sistem ob stari bertoški cesti, ki odtlej služi za večjo akumulacijo vode v deževnih obdobjih. V sušnih obdobjih je ta akumulacija zagotavljala majhen, vendar zelo pomemben dotok vode, ki je v zadnjih letih pripomogel k temu, da do botulizma v laguni ni več prišlo. Poleti 2003 je bilo okviru projekta LIFE po naročilu ARSO izvedeno čiščenje izlivnega dela levega razbremenilnika Rižane – Ara, ki je še dodatno pripomoglo k boljšemu pretoku vode, ki ga je močno oviral tudi sediment, ki se je na ustju nabral v nekaj desetletjih brez vzdrževanja.

3. **Pridelovanje poljščin in trajnih kultur na območju Bertoške bonifike** je bilo v tem obdobju popolnoma opuščeno. Območje je bilo od leta 2001 naprej v okviru upravljalških ukrepov redno košeno. Na ta način smo odstranjevali odvečno biomaso kot predpripravo na kasnejše oblikovanje sladkovodnega močvirja. Leta 2002 smo odstranili tudi 3 ha velik sadovnjak, ki se je razprostiral na območju bodočega močvirja s stalno vodo.

4. **Pridelovanje vrtnin ob Jezercu** je bilo skoraj popolnoma opuščeno. Kljub aktivnemu pristopu upravljalca in Urada za nepremičnine Mestne občine Koper z večkratno izdajo odločb o

prenehanju zakupa in zahteve po prenehanju obdelovanja ter odstranitvi vrtničarske infrastrukture, so nekateri posamezni vrtničarji vztrajali vse do leta 2006. Omeniti velja tudi to, da so jim bile s strani MO Koper ponujene nadomestne parcele, česar pa niso sprejeli. Nadaljevanje svojih aktivnosti so utemeljevali s socialno ogroženostjo, zaradi tega tudi niso bili izvedeni strožji ukrepi.

5. Stanje v laguni: V laguni v tem obdobju niso bila izvedena druga sanacijska dela, kot odstranitev kosovnih odpadkov. Stanje se kljub temu izboljšalo zaradi bistvenega zmanjšanja komunalnega onesnaževanja (priključitev kanalizacijskih vodov nekaterih vasi v zaledju na kolektor) in povečanja sladkovodnih pritokov. Tudi vpliv plimovanja na območju lagune blizu morskega kanala je jasno viden, saj je opaziti naravno oblikovan kanal, po katerem plimovanje bistveno boljše pretaka v oddaljenejši dele lagune.

6. Krajinska in vodnogospodarska ureditev naravnega rezervata obsega glavnino predvidenih sanacijskih in renaturacijskih del, predvidenih v Odloku o varstvu in razvoju naravnega rezervata Škocjanski zatok in kasneje natančnejše obdelanih v (posebnih) strokovnih podlagah ter projektni dokumentaciji. MOP je leta 2005 z javnim razpisom izbralo izvajalca za izvedbo del, izbrana pa je bila družba SCT d.d., ki je v začetku 2006 začela z izvedbo del na Bertoški bonifiki ter s pripravljalnimi deli na deponiji. Do konca leta je izvajalec dokončal večino zemeljskih del, namenjenih detajlnemu oblikovanju sladkovodnega močvirja na bonifiki. Izveden je bil izkop kotanje na območju odprte vodne površine in oblikovanje položnih členjenih brežin, vodnih oken in več zalivčkov različnih oblik na predelih namenjenih za razrast trstičja. Na predelih s plitvo in globoko vodo so oblikovali niz gnezditvenih otočkov ter po celotnem območju bonifike vgradili velik del jaškov, zapornic in sifonov, ki nam bodo v prihodnje služili za upravljanje ustreznega vodnega režima na območju sladkovodnega močvirja skozi vse leto. Zgradili so tudi zastiralne nasipe vzdolž predvidene trase krožne učne poti.

Pospešeno so se nadaljevale tudi priprave na sanacijo lagune, kamor sodi ureditev deponije na Ankaranski bonifiki ter postavitve cevovoda do deponije. Vse je bilo pripravljeno, da v začetku leta 2007 v laguno zapluje sesalni bager in se prične najzahtevnejši sanacijski poseg – izkop ter prečrpavanje 200.000 m³ blata na deponijo ter oblikovanje robnih habitatov za razrast slanuš, sekundarnih kanalov, gnezditvenih otočkov in drugih lagunskih elementov.

7. Na območju naravnega rezervata je bila do začetka obdobja, ki ga pokriva ta načrt upravljanja, in sicer 1.1.2007, postavljena naslednja **parkovna infrastruktura:**

Označevalne table: območje naravnega rezervata Škocjanski zatok je na štirih točkah, ob ankaranski vpadnici in na vstopnih točkah s ceste Bertoki - Srmin, označeno z informativnimi tablami, ki mimoidoče in obiskovalce rezervata seznanjajo z prihodnjo ureditvijo območja, mejo in varstvenimi režimi v rezervatu. Obe tabli za označitev dostopa z bertoške vpadnice sta bili v letu 2006 zaradi izvedbe gradbenih del začasno odstranjeni.

Vstopne točke in poti: za vstop v rezervat se uporabljata dve vstopni točki s ceste Bertoki – Srmin. Od tu poteka pot do nasipa, ki Bertoško bonifiko ločuje od območja lagune. Krožna učna pot na območju sladkovodnega dela rezervata je bila v začetku leta 2007 v gradnji.

Opazovalnica za ptice: na nasipu med Bertoško bonifiko in laguno je postavljena začasna lesena pregrada z opazovalnimi linami, ki obiskovalcem rezervata omogoča opazovanje ptic iz neposredne bližine.

Gradbena baraka: na vstopni točki ob Ari je postavljena začasna gradbena baraka za potrebe skladiščenja orodja, naprav in materiala, potrebnega za izvajanje upravljalških in drugih aktivnosti. Hkrati služi tudi kot prostor za zaposlene, prostovoljce, izvajalce del in obiskovalce v primeru slabih vremenskih razmer. Stene začasnega objekta so opremljene z interpretacijskimi in promocijskimi materiali, kar je v veliko pomoč pri nemotenemu poteku in izvedbi naravoslovnih dni in organiziranih izletov.

Začasni informacijski center: upravljalec rezervata vodi tudi začasni informacijski center v Kopru, Staničev trg 16, za potrebe izvedbe upravljanja rezervata, izvajanje delavnic ter predstavitev in osveščanje širše javnosti. Uradne ure začasnega informacijskega centra za obiskovalce so ob ponedeljkih, sredah in četrkih med 10.00 in 12.00 uro ter ob sredah med 15.00 in 17.00 uro. Med najpomembnejšimi cilji začasnega informacijskega centra so informiranje javnosti in obiskovalcev

o rezervatu, njegovih naravnih vrednotah ter bodočih funkcijah in o urejanju rezervata, osveščanje javnosti in uresničevanje razvojnega cilja rezervata v smislu izvajanja vzgoje in izobraževanja ter znanstveno raziskovalne dejavnosti. Začasni informacijski center nudi upravljalcu ustrezne prostore za izvajanje upravljanja rezervata po koncesijski pogodbi, pa tudi dormitorij raziskovalcem in prostovoljcem. Hkrati predstavlja informacijsko točko za partnerje neformalne mreže upravljalcev severno-jadranskih mokrišč, kjer slovenska javnost lahko dobi informacije o drugih mokriščih v skupnem severno-jadranskem prostoru.

4.1.2. Rezultati izvedenih ukrepov

V prejšnjem poglavju predstavljeni izvedeni ukrepi so bistveno prispevali k zmanjšanju ogroženosti habitatov in vrst v naravnem rezervatu Škocjanski zatok. Nekateri rezultati so vidni že sedaj, pred kratkim izvedeni ukrepi pa bodo na daljši rok prinesli pričakovane rezultate, ki jih opredeljujemo z varstvenimi in razvojnimi cilji rezervata, kot so opredeljeni v Programu varstva in razvoja rezervata 1999-2003.

Osnovni cilj varstva in razvoja rezervata je ponovna vzpostavitev (renaturacija) in ohranjanje naravnih vrednot v rezervatu, kar pomeni zagotavljanje ustreznih življenjskih prostorov ogroženim živalskim in rastlinskim vrstam in omogočati funkcioniranje območja kot biotopa. Dosegli ga bomo z izvedbo krajinske in vodnogospodarske ureditve rezervata, ki bo zaključena do konca leta 2007.

Dosedanji rezultati so sledeči:

1. Z odstranitvijo odpadkov v rezervatu in njegovemu vplivnemu območju se je bistveno zmanjšala nevarnost izlitij nevarnih snovi v rezervat, povečala pa se je tudi krajinska in estetska vrednost območja.

2. Prenehanje pridelovanja poljščin in vrtnin na območju rezervata in primerno upravljanje travniških površin s strani upravljalca so bistveno vplivali na:

- zmanjšanje organskega obremenjevanja in izlitja nevarnih snovi (npr. škropiv) v vodni sistem,
- zmanjšanje motenj na živi svet rezervata, predvsem na območju Jezerca, ki je v vmesnem obdobju do ureditve sladkovodnega močvirja na bonifiki služilo kot nadomestni sladkovodni gnezditveni habitat,
- odstranjevanje biomase z bonifike s košnjo oz. mulčanjem in odvozom bo ugodno vplivalo na oblikovanje novih sladkovodnih habitatov.

3. Zelo pomembne rezultate so prinesli ukrepi za povečanje dotoka vode v rezervat ter naravno plimovanje:

- bistveno se je povečal dotok vode v laguno, kar je po naravi poti prispevalo k izboljšanju pretoka vode v laguni, predvsem na predelu, kjer se v laguno izliva Ara in ob morskem kanalu,
- na tej osnovi so se izboljšale ekološke razmere v laguni, s tem se je zmanjšala nevarnost evtrofizacije, kot tudi anoksije v pozno poletnih do jesenskih mesecih in s tem nevarnost izbruha botulizma v rezervatu,
- kot posledica čiščenja ustja Are v rezervatu se je povečala razrast trstičja na tem območju in s tem izboljšalo stanje habitatov.

4. Vmesni rezultati krajinskega in vodnogospodarskega urejanja rezervata do konca leta 2006 pa so naslednji:

- izvedena so bila dela, ki so predpogoj za oblikovanje sladkovodnih habitatov v vegetacijski sezoni 2007 in vgrajena večina vodnogospodarske infrastrukture, nujne za upravljanje teh habitatov,
- z izgradnjo nasipa vzdolž krožne učne poti na bonifiki bodo zmanjšane motnje na živi svet s strani obiskovalcev rezervata v prihodnje.

5. Vzgojno-izobraževalne ter promocijske aktivnosti upravljalca z uporabo zgrajene parkovne infrastrukture so v tem obdobju odigrale izjemno vlogo pri vzdrževanju pozitivne podobe rezervata pri glavnih ciljnih skupinah, predvsem lokalnemu prebivalstvu. Ker do začetka urejanja rezervata ni prišlo precej dlje, kot je bilo prvotno načrtovano, se je namreč pojavilo nezaupanje v uspeh projekta. Poleg tega pa so vzgojno-izobraževalne ter promocijske aktivnosti vplivale tudi na porast

okoljske in naravovarstvene osveščeni lokalnega prebivalstva in poudarile prispevek rezervata k izboljšanju bivalne ravni mesta Koper ter njegovemu prispevku k boljši kakovosti življenja. Urejanje rezervata je kot modelni projekt v podporo podobnim projektom v Sloveniji in tujini.

4.1.3. Stanje naravnih vrednot, živalskih in rastlinskih vrst ter habitatnih tipov

Če na kratko povzamemo, je izhodiščno stanje na območju rezervata ob začetku izvajanja tega načrta upravljanja v primerjavi z izhodiščnim stanjem ob začetku izvajanja PVR NRŠZ 1999-2003 sledeče:

1. S povečanjem pritokov vode in zmanjšanjem organskega onesnaževanja so se bistveno izboljšale ekološke razmere v sladkovodnem, kot tudi v brakičnem delu rezervata. Na ta način je minimizirana nevarnost eutrofizacije, anoksije in izbruhov botulizma. Na ta način se je bistveno izboljšalo stanje hidroloških naravnih vrednot.
2. Izboljšalo se je stanje nekaterih habitatov (trstičje, vlažni travniki) in s tem stanje botaničnih naravnih vrednot. Izhodiščna karta vegetacijskih tipov iz leta 2000 je priloga 4 tega programa.
3. Zmanjšale so se motnje na živi svet rezervata, kot posledica prenehanja degradacijskih posegov in izvedenih sanacijskih in renaturacijskih ukrepov pa se je izboljšalo tudi stanje avifaune in zooloških naravnih vrednot nasplah.

Pomemben indikator, ki potrjuje izboljšanje stanja v rezervatu, je povečanje števila vrst ptic in njihovih populacij v rezervatu. Pred degradacijo je bilo na območju Škocjanskega zatoka in njegove okolice opaženih 200 različnih vrst ptic, med njimi 75 vrst gnezdil in 125 vrst med pomladansko ali jesensko selitvijo. Zaradi degradacije se je število vrst drastično znižalo, kar še zlasti velja za gnezdilke, a se je po zavarovanju in izvedbi zgoraj opisanih ukrepov spet začelo povečevati. Število evidentiranih vrst po letih je naslednje:

- v letih 2001-02 smo v rezervatu evidentirali 132 vrst ptic, od tega jih je v rezervatu in neposredni okolici gnezdilo 50 vrst (37 znotraj meja rezervata),
- v letih 2003-04 je število opazovanih vrst ptic poraslo na 145, od tega jih je v rezervatu in neposredni okolici gnezdilo 51 vrst (38 znotraj meja rezervata),
- v letu 2005 smo v rezervatu evidentirali 188 vrst ptic, od tega jih je v rezervatu in neposredni okolici gnezdilo 55 vrst (42 znotraj meja rezervata),
- v letu 2006 pa je število opazovanih vrst ptic poraslo na 199, število gnezdil pa je ostalo nespremenjeno na nivoju iz leta 2005.

Povečale so se tudi populacije ptic na selitvi in prezimovanju, ki so v zatoku ponovno našle primerna počivališča in dovolj hrane. Posebno zgovoren podatek je populacija prezimujočih lisk (*Fulica atra*), katerih število se je iz štiri do pet tisoč osebkov pred degradacijo v zimi 1991-92 zmanjšalo le na 30 osebkov, po prekinitvi degradacijskih procesov pa je začelo spet počasi naraščati, npr. do 350 v sredini 90. let preteklega stoletja, po izvedbi ukrepov po letu 2000 pa so prezimujoče populacije šteje že do 500 osebkov.

Podatke je seveda potrebno upoštevati kot ilustracijo procesov v rezervatu, ki zaradi različnih uporabljenih metodologij spremljanja ptic v obdobju od leta 1979 do danes niso v celoti primerljivi. Poleg tega je seveda ključno omeniti tudi dejstvo, da dosedanji ukrepi še niso bili zadostni, da bi se v rezervat ponovno vrstile vrste, ki se prehranjujejo s potapljanjem in so med uničevanjem popolnoma izginile, ali pa da bi že začele gnezdit potencialne gnezdilke, za katere trenutno ustvarjamo habitate. Te cilje bomo dosegli z izvedbo projekta Krajinske in vodnogospodarske ureditve NR Škocjanski zatok do konca leta 2007, ko se bo dokončno izboljšalo tudi stanje površinskih geomorfoloških ter ekosistemskih naravnih vrednot.

4.1.4. Raziskave in monitoring

V obdobju od leta 1999 dalje so bile v Škocjanskem zatoku izvedene številne raziskave, namenjene predvsem evidentiranju izhodiščnega stanja naravnih vrednot pred začetkom obnove rezervata. Podrobnejši podatki o izvedenih raziskavah in seznameh opaženih vrst živali in rastlin, ki jih lahko upoštevamo kot izhodiščno stanje, so na voljo pri upravljavcu rezervata.

Poleg tega pa je odgovorno ministrstvo skupaj z upravljalcem zagotavljalo stalen monitoring avifavne, kot tudi monitoring kakovosti vode in monitoring hidroloških parametrov.

1. Monitoring avifavne je bil namenjen spremljanju vrstne sestave in velikosti populacij ptic, ki živijo v rezervatu, s posebnim poudarkom na vrstah z Dodatka 1 Direktive o pticah. Podatki so bili podlaga za uvrstitev Škocjanskega zatoka med območja Natura 2000.

2. Monitoring kakovosti vode je bil namenjen predvsem sprotnemu ugotavljanju stanja na podlagi rednih mesečnih meritev fizikalno-kemijskih parametrov in občasnih kemijskih in mikrobioloških preiskav. Redne meritve niso pokazale večjih odstopanj v osnovnih fizikalnih in kemijskih parametrov vode. Monitoring je bil namenjen tudi ugotavljanju kršitev 5. člena Zakona o NRŠZ, ki prepoveduje tiste dejavnosti v okolici rezervata, ki poslabšujejo kakovost vode v rezervatu.

3. Z monitoringom hidroloških parametrov smo dobili potrebne podatke o nivojih vodne gladine za načrtovanje obnove lagune, predvsem robnih habitatov in kasnejše upravljanje le-te.

Na ta način smo dobili zanesljive in uporabne podatke o izhodiščnem stanju v rezervatu pred obnovo. V okviru tega načrta upravljanja načrtujemo povečanje monitoringa in raziskav, saj bo še posebej pomembno primerjati rezultate po zaključku renaturacije in oblikovanju načrtovanih habitatov z izhodiščnim stanjem.

4.2. Celovita ocena stanja v okolici rezervata in predlog ukrepov za izboljšanje stanja in preprečevanje škodljivih vplivov

Naravni rezervat Škocjanski zatok se nahaja v močno urbaniziranem okolju ob mestu Koper in je zelena oaza med obalno hitro cesto in železnico, samim mestnim jedrom in Luko Koper, severovzhodno od rezervata pa bo v prihodnjih letih zgrajena obrtna cona. Zaradi lege je stanje v rezervatu v veliki meri odvisno tudi od stanja v okolici rezervata.

Onesnaževanje Škocjanskega zatoka v preteklosti je bilo poleg samih degradacijskih posegov na območju delno tudi posledica dejavnosti na obali, v zaledju ali povodju ter dejavnosti na morju. Ob Škocjanskem zatoku potekata železniški in cestni promet, v preteklosti so bila prisotna številna odlagališča, izpusti, zelo problematični pa so bili izlivi kanalizacijskega omrežja iz vasi v zaledju, kakor tudi kmetijska oziroma vrtičkarska dejavnost v samem rezervatu in njegovi neposredni bližini.

V primerjavi s stanjem ob sprejemu PVR NRŠZ 1999-2003 se je stanje v okolici bistveno izboljšalo, tako da je pritisk dejavnosti iz okolice na rezervat neprimerno manjši kot pred osmimi leti.

4.2.1. Vplivne dejavnosti na obali

Med dejavnostmi na obali so glede na dejanski ali možni vpliv na rezervat ključne predvsem naslednje:

1. kanalizacijsko omrežje vasi v zaledju rezervata in delovanje centralne čistilne naprave,
2. dejavnosti v okoliških urbanih conah, vključno z Luko Koper, carinsko cono in poslovnimi objekti neposredno ob meji rezervata,

3. gradnja in vzdrževanje prometne infrastrukture in objektov v neposredni bližini rezervata.

1. Gradnja kanalizacijskega omrežja, predvsem fekalnih kolektorjev na centralno čistilno napravo, je bila ena ključnih dejavnosti v zaledju rezervata v obdobju izvajanja PVR 1999-2003, ki je bila predvidena zaradi splošnih predpisov in predvsem razvojnih potreb lokalnega prebivalstva. Zaradi potreb naravnega rezervata pa so se te dejavnosti pospešile in od leta 2001 so vse okoliške vasi z izjemo Škocjanskega hriba priključene na fekalni kolektor na centralno čistilno napravo.

S tem se je bistveno zmanjšalo organsko obremenjevanje voda v rezervatu, kar je neposredno prispevalo k izboljšanju ekoloških razmer v laguni. Problematični ostajajo trije izlivi fekalij s Škocjanskega hriba neposredno v Jezerce in vzdolž jugo-vzhodne obale lagune.

Koprška centralna čistilna naprava je v preteklih letih delovala le v omejenem obsegu (prva faza čiščenja). Kot posledica se organsko obogateni izpusti iz CČN izlivajo v Rižano in preko nje bogatijo Koprski zaliv, del te obremenitve pa se s plimovanjem preliva tudi v laguno Škocjanskega zatoka. V gradnji je nova čistilna naprava, ki naj bi s poskusnim obratovanjem pričela v letu 2009, z rednim obratovanjem pa leta 2010, kar bo bistveno vplivalo na zmanjšanje splošnega onesnaženja voda.

2. Obstoj in dejavnosti okoliških urbanih con neposredno vplivajo na rezervat, med problematičnimi vplivi pa so predvsem neustrezno opremljeni izpusti meteornih vod, svetlobno onesnaževanje ter delno tudi pretovarjanje razsutih tovorov v Luki Koper.

Meteorne vode s parkirišč in drugih urbanih površin poslovnih objektov ob ankaranski cesti so speljane neposredno v laguno, s tem da izpusti niso opremljeni in vzdrževani v skladu z zahtevami rezervata. Na ta način se krši 5. člen ZNRŠZ, kljub rednim prijavam upravljalca okoljski inšpekciji pa inšpekcijske službe v dosedanjih primerih niso identificirale povzročiteljev in niso ukrepale. Tudi izpusti iz podjetja Vinakoper ob strugi Badaševice so občasno problematični z vidika poslabševanja kakovosti vode v rezervatu.

Svetlobno onesnaženje je najhujše z območja Luke Koper in carinske cone, pomembno pa prispevajo tudi poslovni objekti ob ankaranski vpadnici. Svetlobno onesnaženje negativno deluje na ptice med selitvami in je ob rezervatu, ki je pomemben tudi za populacije ptic na selitvah, neprimerno.

Ob pretovarjanju razsutih tovorov v luki se v okolico širijo prašni delci, ki prispevajo k splošnemu onesnaženju bližnje okolice, enako tudi rezervata.

3. V teku je gradnja cest na obrobju rezervata v skladu z Uredbo o DLN za navezavo Luke Koper na AC omrežje, Uradni list RS, št. 79/2004), v fazi načrtovanja pa je HC Koper – Dragonja. Gradnja novih cest in objektov v neposredni bližini rezervata se je izkazala za problematično z več vidikov. Pri gradnji objektov so problematični predvsem odpadki na gradbišču, ki jih izvajalci ne odstranjujejo sproti. V vetrovnih dnevih lahke predmete veter odnese v okolico, kar je bilo v primeru rezervata najbolj problematično pri gradnji objektov ob trasi bodoče ankaranske vpadnice, kjer tudi ni nobene bariere v prostoru, ki bi preprečevala odnašanje lahkih gradbenih odpadkov, predvsem embalaže, neposredno na območje polojev in lagune.

Vplivi same gradnje bertoške vpadnice, ki se je začela hkrati z urejanjem rezervata, so glede na sočasnost gradnje minimalni, medtem ko je pri gradnji ankaranske vpadnice pričakovati večje vplive. S tem namenom območja pod ankaransko vpadnico dotlej ne bomo dokončno uredili, predvsem bomo počakali z zasaditvami, saj bi bile posajene grmovnice in drevje ob gradnji nedvomno vsaj delno uničene.

Pri gradnji bertoške vpadnice je prišlo do odprtja saniranega nekdanjega odlagališča organskih odpadkov Luke Koper, zaradi česar so se iz odlagališča začele izlivati izcedne vode. Del odkopanega materiala je bil kot material vgrajen v bočne nasipe na meji rezervata. Po naši intervenciji je izvajalec oboje saniral in večjega vpliva na rezervat ni bilo, kljub temu pa je primer pokazal veliko izpostavljenost rezervata v primeru posegov tik ob meji oz. kjerkoli na povodju in nujnost stalnega naravovarstvenega nadzora v primeru takih del. Pri gradnji ankaranske vpadnice bo ponovno prišlo do odprtja saniranega odlagališča, v projekt pa je potrebno vključiti načrt sanacije in ravnanja z izkopanimi odpadki, tako da ne bo prišlo do negativnih vplivov na okolico, vključno z rezervatom.

V skladu z obstoječo zakonodajo, ki ureja varstvo pred hrupom v naravnih okoljih, protihrupna zaščita rezervata zaradi hrupa prometa ni potrebna, kar je še posebej sporno na delu bertoške vpadnice, ki poteka v neposredni bližini informacijskega centra in območja za obiskovalce. Ocenjujemo, da bomo v bližnji prihodnosti morali poiskati rešitev in financiranje za naknadno izgradnjo dodatne protihrupne zaščite vsaj na najbolj izpostavljenih predelih rezervata.

Pri gradnji ankaranske vpadnice in Obrtne cone Sermin, kot tudi drugih ureditev v neposredni bližini rezervata, je pričakovati vplive na rezervat, tako motnje na živi svet kot tudi na obiskovalce zatoka. Osnovni predpogoj je, da dela potekajo pod stalnim naravovarstvenim nadzorom in v dogovoru z upravitelcem glede zagotavljanja nemotenega dostopa v rezervat.

Pri vzdrževanju prometne infrastrukture je potrebno omeniti predvsem vzdrževanje vegetacije v mejnem pasu med cesto/ železnico in rezervatom. Zaradi neprimernih posegov (sežiganje vegetacije) ob vzdrževanju okolice železniške proge je leta 2006 zgorel tudi pas trstičja v rezervatu.

4.2.2. Vplivne dejavnosti v povodju Rižane in Badaševice ter na morju

Med vplivnimi dejavnostmi v povodju Rižane in Badaševice ter na morju, ki dejansko ali potencialno vplivajo na stanje v rezervatu, so predvsem:

1. pretok in odvzemi vode iz Rižane,
2. industrijske dejavnosti ob Badaševici, ki povzročajo takšno stopnjo onesnaženosti, da Badaševica ni primerna kot vir sladke vode za rezervat,
3. možne nesreče v Koprskem zalivu, predvsem Luki Koper in splošno onesnaženje, ki v laguno prihaja z morja.

1. Dotok sladke vode v rezervat je bil povečan že v letu 2000 z usposobitvijo levega razbremenilnika Rižane – Ara. Dotok je bil po naročilu tedanje Uprave RS za varstvo narave zagotovljen preko novo vzpostavljenega kanala 22 in povečan s čiščenjem struge Are na odsekih od mehkega jezua pri Turku do obalne ceste in od te do zapornic ob stari bertoški cesti. Poleg tega je upravitelj v letu 2002 obnovil in nadvišal dotrajan zapornični sistem ob stari bertoški cesti, ki je služil za večjo akumulacijo vode v deževnih obdobjih. Leta 2004 so bila izvedena obnovitvena dela na zaporničnem sistemu pri Turku, ki pa kljub zaključku del še vedno ne obratuje, v času izvajanja tega načrta pa naj bi ravno preko teh zapornic pritekala v rezervat večina sladke vode. Zaradi gradnje cest gorvodno se je povečala tudi pričakovana količina vode, ki bo v času konic pretakala po levem razbremenilniku Rižane – Ari, in sicer naj bi se preko Are razbremenjevale visokovodne konice s pretoki vode do 30 m³/s.

Zaradi še vedno zelo omejenega pretoka vode v laguni je bilo vse do leta 2006 problematično zagotavljanje zadostnega pretoka sladke vode v laguno v poletnih mesecih, kar je uspelo tudi zaradi dobrega sodelovanja s predstavniki ARSO, Območne pisarne Koper in rečnim nadzornikom ter stalnimi kontakti z drugimi odjemalci. Po ureditvi rezervata se bo ta grožnja bistveno zmanjšala, saj se bo laguna v poletnih mesecih napajala predvsem z morja, medtem ko so potrebe sladkovodnega dela rezervata po vodi v sušnem delu leta najmanjše, takrat se lahko tudi v celoti izsuši.

2. V okviru Raziskave reke Badaševice, ki jo je leta 2002 izvedel Zavod za zdravstveno varstvo Koper, je bilo ugotovljeno, da nevarne snovi v Badaševici bistveno presegajo mejne vrednosti. Po prvotnih načrtih naj bi viške vode v Badaševici ravno tako preusmerili v laguno Škocjanskega zatoka, vendar pa zaradi prevelike onesnaženosti Badaševica trenutno ni primeren vir za vodno oskrbo rezervata.

3. Zaradi neposredne povezave z morjem preko morskega kanala obstaja tudi grožnja nesreč ali razliti v koprskem zalivu ali v sami Luki Koper, ki lahko v veliki meri vpliva na kakovost vode v rezervatu. Delno smo se pred vdori onesnažene vode zavarovali z vgradnjo zapornic na morskem kanalu, bistveno pa je v prihodnje z Luko Koper in Centrom za obveščanje vzpostaviti protokol

obveščanja v primeru kakršnihkoli nesreč v luki ali na morju, od koder bi se nevarne snovi lahko po morskem kanalu širile v rezervat.

Splošna onesnaženost Škocjanskega zatoka je enaka onesnaženosti Koprskega zaliva in ne presega mejnih vrednosti za vodo in sediment. K splošni onesnaženosti bistveno prispevajo dejavnosti v zaledju, ki smo jih omenili v prejšnjem poglavju.

4.2.3. Predlog ukrepov za izboljšanje stanja in preprečevanje škodljivih vplivov

Zaradi preprečevanja škodljivih vplivov na rezervat predlagamo predvsem naslednje ukrepe:

- preprečevanje divjega odvzemanja vode iz Rižane v spomladanskem in poletnem času in sporazum s predstavniki ARSO in izvajalci javne vodnogospodarske službe oz. rečnega nadzora ter glavnimi odjemalci vode iz Rižane, torej predstavniki kmetijskega sektorja (Agraria Koper) in lokalne ribiške družine o protokolu odvzemanja vode iz Rižane;
- preprečitev spuščanja kanalizacijskih odpadkov, ki se trenutno izlivajo neposredno v Jezerce,
- izvedba ukrepov za izboljšanje kakovosti vode v Badaševici,
- zagotovitev vseh potrebnih preventivnih ukrepov (npr. ustrezni lovilci olj in maščob, filtri, ipd.) v primeru kakršnihkoli izpustov meteoritnih vod in kakršnegakoli spiranja in izpustov iz cestnih, železniških in drugih urbanih površin ob rezervatu,
- prenehanje vrtilčarske dejavnosti ob JZ meji rezervata tudi na zemljiščih izven rezervata in odstranitev vse infrastrukture (barake, ograje, lope),
- upoštevanje omejitev in potreb rezervata pri načrtovanju in umeščanju dejavnosti, predvsem neposredno ob meji (npr. preprečevanje hrupa, svetlobnega onesnaženja),
- pri vseh gradbenih delih, ki se navezujejo neposredno na mejo rezervata, je potrebno izvesti potrebne ukrepe za preprečevanje škodljivih vplivov na rezervat (npr. dviganje dna, spreminjanje globine, kakršnikoli izpusti v rezervat ali njegovo prispevno območje), vsa dela pa naj se izvajajo ob stalnem naravovarstvenem nadzoru,
- izvedba okolju prijaznih ukrepov v Luki Koper, kot je npr. izvajanje pretovarjanja razsutih tovorov v pokritem prostoru, zmanjšanje svetlobnega onesnaženja z izborom primernih svetil in njihovim ustrežnejšim pozicioniranjem,
- izdelava katastra meteoritnih izpustov, njihovo redno vzdrževanje in monitoring s strani pristojnih služb,
- izgradnja dodatne protihrupne zaščite ob meji rezervata s cestnimi telesi na najbolj izpostavljenih predelih,
- nobena načrtovana gradnja ali drugi posegi v prostor v okolici rezervata ne smejo biti načrtovani in izvedeni tako, da bi negativno vplivali na rezervat, njegove naravne vrednote, biotsko raznovrstnost, živalske in rastlinske vrste ter habitatne tipe oziroma na delovanje rezervata in njegovih ekosistemskih enot (npr. brakične lagune, sladkovodnega močvirja ipd.).

Le z zagotavljanjem ustreznih razmer v zaledju zatoka je možno zagotoviti ustrezne razmere za življenje rastlin in živali na območju rezervata. Tako tudi 5. člen ZNRŠZ določa, da je potrebno vsak poseg izven rezervata, ki lahko spremeni vodni režim ali kakovost voda, ki se izlivajo v zatok, izvesti tako, da se ne poslabša obstoječa kakovost vode v rezervatu.

4.2.4. Ekonomska in socialna struktura prebivalstva

Čeprav območje rezervata ni poseljeno, pa je zaradi lokacije rezervata v urbanem območju povezanost med okoliškim prebivalstvom in rezervatom močna. Koprski si ni mogoče predstavljati brez naravne oaze pred njegovim pragom, torej brez naravnega rezervata Škocjanski zatok. Kot naravni rezervat, odprt za javnost in lociran v urbanem okolju je eden ključnih elementov trajnostnega razvoja Kopra. Lokalnemu prebivalstvu Koprski in širše obalne regije prinaša naslednje prednosti in priložnosti:

- dviguje bivalno raven mesta Koper in prispeva k boljši kakovosti življenja;

- lokalnemu prebivalstvu nudi možnost aktivnega oddiha, kakovostnega doživljanja narave ter izobraževalnih in raziskovalnih dejavnosti;
- kot rezervat v urbanem okolju povečuje dodano vrednost mesta Koper s prostorskega vidika;
- po ureditvi, delno že v 2007, dokončno pa letu 2009 bo postal nova turistična destinacija s svežo ponudbo naravoslovnega turizma – za ornitološke rezervate na splošno velja, da prispevajo k podaljšanju turistične sezone v regijah;
- koncept ureditve rezervata je osredotočen na enake možnosti in omogoča obisk tudi skupinam s posebnimi potrebami oz. različnimi funkcionalnimi ovirami (invalidi, slepi in slabovidni ter gluhi in gluhonemi);
- predstavlja eno od vstopnih točk na slovensko Obalo in ponuja možnost promocije drugih znamenitosti, hkrati pa je eden izmed atraktivnejših točk v mreži zavarovanih območij občine Koper;
- prispeva k poplavni varnosti okoliških nižje ležečih naselij.

4.3. Ocena možnosti nastanka naravnih ali drugih nesreč na zavarovanem območju in določitev načinov izvajanja ukrepov, potrebnih za preprečevanje naravnih nesreč na zavarovanem območju ali zunaj njega

Škocjanski zatok je glede na svojo lego in ureditev eno izmed najbolj varnih zavarovanih območij v Sloveniji s stališča možnosti nastanka naravnih nesreč na samem območju. Med največjimi nevarnostmi je požarna ogroženost v suhih obdobjih brez padavin, s tem da stopnja ogroženosti zaradi mokrišnega značaja območja ni tako visoka. Do požara lahko pride zaradi neupoštevanja kodeksa vedenja v rezervatu s strani obiskovalcev (odmetavanje cigaretnih ogorkov ali samovžig zaradi odmetavanja embalaže), ali pa zaradi neustreznega upravljanja robnih delov ob prometni infrastrukturi s strani upravljavcev le-te. Ukrepi v primeru požara so sledeči:

1. ključen je stalen naravovarstveni nadzor, s tem hitro odkritje požara in možnost takojšnjega prihoda gasilcev, gašenja in reševanja;
2. vsi objekti so načrtovani in bodo grajeni v skladu s standardi s področja požarne varnosti;
3. rezervat je urejen tako, da v primeru požarov omogoča prehod obiskovalcev tudi preko območij habitatov.

Ostale naravne nesreče, ki bi lahko prizadele rezervat imajo izvor izven območja. Med najbolj pomembnimi je nevarnost onesnaženja na morju ali v Luki (npr. razlitij nafte) ali razlitij na prometnicah ob rezervatu, kar smo predstavili že v prejšnjem poglavju, ukrepi pa so predstavljeni v okviru cilja 7. Pri tem seveda ne upoštevamo zgolj samega vpliva na rezervat, ampak gledamo širše in pri tem obravnavamo tudi vodne ptice izven rezervata, ki so zaradi razlitij na morju ogrožene kjerkoli v Koprskem zalivu oz. na celotnem območju slovenske Obale.

Škocjanski zatok lahko prizadanejo tudi poplave, predvsem tiste dele, ki ležijo v depresiji (Bertoška bonifika). Ena izmed funkcij rezervata je prispevati k poplavni varnosti okoliških nižje ležečih urbanih območij. Zato je bila ureditev celotnega območja načrtovana tako, da omogoča poplavno varnost tudi ob hudih deževjih (npr. razbremenjevanje visokovodnih konic iz Rižane preko Are in Škocjanskega zatoka) in ob izjemno visokih plimah. Pri tem imamo v mislih poplavno varnost objektov in druge infrastrukture v samem rezervatu in funkcijo zapornic na morskem kanalu, ki v sedanjih razmerah omogočajo vzdrževanje pticam primernih vodnih nivojev v laguni.

Pri tem so bile seveda upoštevane dosedanje razmere, ki pa se lahko zaradi globalnega segrevanja ozračja v prihodnje tudi spremenijo. Če bi prišlo do hitrega dvigovanja gladine morja, bo to na Škocjanski zatok neposredno vplivalo, obseg tega vpliva pa je težko napovedati. V kolikor bi do tega prišlo, bi bil eden najbolj učinkovitih ukrepov sprotno prilagajanje infrastrukture nastalim razmeram.

5. PROSTORSKE OPREDELITVE NAČRTOVANIH DEJAVNOSTI (CONIRANJE REZERVATA)

Osnova za coniranje rezervata je Zakon o naravnem rezervatu Škocjanski zatok, ki z vidika prevladujočih habitatov in varstvenega režima rezervat razdeli v dve območji:

- 1. območje (sladkovodni del rezervata - Bertoška bonifika, velikosti 32,59 ha) in
- 2. območje (brakični del rezervata - laguna z Jezercem in obrobni območji, velikosti 89,35 ha).

Varstveni režim je strožji na 2. območju, kjer se je med drugim tudi prepovedano zadrževati in spreminjati namembnost zemljišč. Na podlagi nadaljnjih pravnih aktov, predvsem Odloka o ureditvenem načrtu za območje naravnega rezervata Škocjanski zatok, se za obiskovalce uredi še majhno območje pod ankaransko vpadnico, kjer se zadrževanje dovoljuje v okviru parkovne infrastrukture.

Coniranje območja rezervata je smiselno glede na ekološke in funkcionalne kriterije. Coniranje je grafično prikazano v prilogah 8 in 9 tega programa.

5.1. Ekološke cone (enote)

Pri coniranju glede na ekološke kriterije smo kot izhodišče upoštevali razdelitev v dve območji na podlagi ZNRŠZ. Ekološke cone smo opredelili na podlagi predvidenih habitatnih tipov, prikazani v Prilogi 5 tega programa, ki bodo s sanacijo in renaturacijo (obnovo) oblikovani na območju rezervata. Pregledna situacija je prikazana v Prilogi 6 tega programa, ureditvena situacija pa v Prilogi 7 tega programa. Nastale ekološke cone bodo po zaključku obnove rezervata deležne precej različnih načinov upravljanja. Ekološke cone so grafično prikazane v Prilogi 8 tega programa.

1. območje: sladkovodni del rezervata – Bertoška bonifika

Ekocona 1: Sladkovodno močvirje s sestoji trstičja

Lokacija: severni del bonifike, vključno z območjem izven rezervata (t.i. »trikotnik«, brez slanišča)

Načrtovani habitati: sladkovodno močvirje, sladkovodno ali somorno trstičje, trstičje na suhih tleh, gnezditveni otočki v plitvinah

Ciljne vrste: čapljica in vrste s podobnimi ekološkimi zahtevami, npr. liska, tukalice, polojnik

Načrtovana velikost: 15 ha

Cilji: 1, 7

Ekocona 2: Vlažni in močvirni travniki

Lokacija: južni del bonifike

Načrtovani habitati: zmerno vlažna rahlo zaslanjena ekstenzivna travnišča Bonifike, delno poplavljen v gnezditvenem obdobju

Ciljne vrste: polojnik; na prezimovanju: žvižgavka, raca žličarica

Načrtovana velikost: 13,5 ha

Cilji: 2, 7

Ekocona 3: Slanišče v trikotniku

Lokacija: območje izven rezervata na severnem delu Bertoške bonifike (t.i. »trikotnik«)

Načrtovani habitati: slanišče (ostanki polsuhih slanah muljasto-peščenih tal, poraslih s slanušami trajnicami)

Ciljne vrste: -

Načrtovana velikost: 0,3 ha

Cilji: 1

Ekocona 4: Ara s pritokom v rezervat

Lokacija: južni del bonifike

Načrtovani habitati: sladkovodno in somorno trstičje, gozdič bele vrbe ob izlivu Are

Ciljne vrste: čapljica, liska, zelenonoga tukalica, mokož, rakar, svilnica

Načrtovana velikost: 0,8 ha

Cilji: 1, 2, 7

Ekocona 5: Obrobni predeli, namenjeni obiskovalcem

Lokacija: obrobje bonifike, območja namenjena nehabitatnemu urejanju - parkovni infrastrukturi

Načrtovani habitati: toploljubna grmišča, bogata z lesnimi vrstami, na slanih tleh tudi s tamarisko, mlake za dvoživke in nevretenčarje, sladkovodno močvirje s prevladujočim ločkovjem in manjšimi sladkovodnimi mlakami

Načrtovana velikost: 5,8 ha

Cilji: 8-13

2. območje: brakični del rezervata – laguna z Jezercem in obrobjem

Ekocona 6: Laguna

Lokacija: osrednji del naravnega rezervata

Načrtovani habitati: slana ali polslana voda različnih globin s plitvinami; muljasti in peščeni položji, kopni ob oseki (Natura 2000 koda: 1140), potencialno se lahko po obnovi razvije tudi prioritetni HT obalne lagune (Natura 2000 koda: 1150*)

Ciljne vrste: različne vrste rac, liske, ponirki na prezimovanju; različne vrste pobreznikov in čapelj na preletu, druge vodne ptice

Načrtovana velikost: 45,6 ha

Cilji: 3, 7

Ekocona 7: Robni habitati

Lokacija: vsi obrobni predeli lagune

Načrtovani habitati: sredozemska slanooljubna grmičevja (*Sarcocornetea fruticosi*) (Natura 2000 koda: 1420), Sredozemska slana travišča (*Juncetalia maritimi*) (Natura 2000 koda: 1410), Pionirski sestoji vrst rodu *Salicornia* in drugih enoletnic na mulju in pesku (Natura 2000 koda: 1310), slane luže z redko vrsto obmorsko rupijo, zaslaweno trstičje s slanušami, trajna morska močvirja – obmorsko ločkovje

Ciljne vrste: beločeli deževnik

Načrtovana velikost: 25,3 ha

Cilji: 4

Ekocona 8: Gnezditveni otočki brez vegetacije

Lokacija: v bližini SZ obale lagune

Ciljne vrste: beločeli deževnik, mala čigra

Načrtovana velikost: 0,9 ha

Cilji: 5

Ekocona 9: Jezerce

Lokacija: vodna površina v J delu rezervata, med hitro cesto in železniško progo v neposredni bližini avtobusne/železniške postaje v Kopru

Načrtovani habitati: sladkovodno in somorno trstičje

Ciljne vrste: čapljica, rakar, svilnica

Načrtovana velikost: 3,8 ha

Cilji: 6

Ekocona 10: Obrobni predeli, namenjeni obiskovalcem

Lokacija: vsi obrobni predeli lagune in Jezerca

Načrtovani habitati: toploljubna grmišča na nasipih, bogata z lesnimi vrstami, na slanih tleh tudi s tamarisko, sladkovodno močvirje s prevladujočim ločkovjem in manjšimi sladkovodnimi mlakami, trstičje na suhih tleh

Načrtovana velikost: 11,9 ha

Cilji: 8-13

5.2. Funkcionalne cone (enote)

Pri coniranju na funkcionalne enote se upošteva predvsem dostopnost za obiskovalce:

1. ali je cona v funkciji varstvenih ciljev rezervata, kjer neposredni dostop obiskovalcem ni dovoljen in je glavni cilj ohranjanje redkih in ogroženih habitatov, ptic in biotske pestrosti,
2. ali je v funkciji razvojnih ciljev rezervata, torej namenjena izvajanju izobraževalne, raziskovalne in rekreativne funkcije rezervata.

V rezervatu seveda prevladujejo cone, namenjene ohranjanju narave. Po funkcionalnih kriterijih smo rezervat razdelili v tri cone:

Funkcionalna cona 1: Sladkovodni del rezervata na Bertoški bonifiki, namenjen izključno varstvenim ciljem

Lokacija: celotno območje Bertoške bonifike znotraj rezervata, vključno z območjem urejanja izven rezervata (t.i. »trikotnik«)

Načrtovana raba: ureditev območja, namenjenega ohranjanju ogroženih živalskih in rastlinski vrst ter večanju biotske pestrosti območja, natančneje oblikovanju sladkovodnega močvirja z različnimi sladkovodnimi habitati, ohranjanju vlažnih in močvirnih travnikov in slanišča na severnem delu

Načrtovana velikost: 29,6 ha

Cilji: 1, 2, 7

Funkcionalna cona 2: Laguna z Jezercem in strogo varovanimi robnimi habitati in gnezditvenimi otočki

Lokacija: osrednji del naravnega rezervata med avtobusno postajo J od območja do površin v lasti MOK, ki jih trenutno Luka Koper uporablja kot parkirišče

Načrtovana raba: ureditev območja, strogo namenjenega ohranjanju ogroženih živalskih in rastlinski vrst ter večanju biotske pestrosti območja, s poglobitvijo centralnega dela lagune in izkopom 200.000 kubičnih metrov blata, oblikovanjem in povečanjem ogroženih habitatov slanuš enoletnic in trajnic ter gnezditvenih otočkov

Načrtovana velikost: 76 ha

Cilji: 3-7

Funkcionalna cona 3: Območje, namenjeno obiskovalcem

Lokacija: obrobni deli naravnega rezervata na Bertoški bonifiki in pod ankaransko vpadnico, kjer se v skladu z ureditvenim načrtom predvideva ureditev parkovne infrastrukture

Načrtovana raba: ureditev območja za obiskovalce, izgradnja parkovne infrastrukture (center za obiskovalce, centralna opazovalnica in krožna učna pot z opremljenimi opazovališči na bonifiki, pot z opazovališči in opazovalni stolp pod ankaransko vpadnico), oprema in izvajanje izobraževalne, raziskovalne in rekreacijske funkcije rezervata

Načrtovana velikost: 17,6 ha

Cilji: 8-13

6. CILJI IN UKREPI

6.1. Razlogi za upravljanje

Z izvedbo sanacijskih in upravljaljskih ukrepov bomo v Škocjanskem zatoku lahko dosegli predvidene varstvene in razvojne cilje rezervata, odprtega za javnost, ki so namenjeni predvsem:

- ohranjanju ogroženih rastlinskih in živalskih vrst,
- ohranjanju in večanju biotske pestrosti,
- aktivnemu oddihu in izobraževanju prebivalstva,
- izobraževanju in osveščanju šolskih otrok in dijakov ter
- znanstveno raziskovalnemu delu.

Upravljanje rezervata bo po zaključku sanacije in renaturacije potrebno zaradi naslednjih razlogov:

1. Zaradi obsežnih degradacijskih procesov v preteklosti bo Škocjanski zatok obnovljen kot polnaraven sistem, ki za svoj nadaljni obstoj potrebuje človekove posege v obliki upravljanja.
2. Zaradi omejenosti območja na relativno majhno površino v neposredni bližini urbanega središča brez vplivnega pasu s prilagojenim varstvenim režimom je upravljanje nujno z vidika ohranjanja ogroženih živalskih in rastlinskih vrst kot tudi biotske pestrosti.
3. Upravljanje je nujno za doseganje razvojnih ciljev rezervata, ki se nanašajo na oddih in izobraževanje prebivalstva ter šolskih otrok.

6.2 Dolgoročni cilji

Ta načrt predstavlja vsebinsko nadaljevanje PVR 1999-2003. Cilji upravljanja območja so poleg ponovne vzpostavitve in ohranjanja naravnih vrednot v tem obdobju osredotočeni predvsem na ohranjanje ugodnega stanja naravnih vrednot in ugodnega varstvenega statusa ogroženih rastlinskih in živalskih vrst ter habitatnih tipov na celotnem območju rezervata ter na doseganje razvojnih ciljev rezervata. Dolgoročni cilji so sledeči:

1. Naravni rezervat Škocjanski zatok urediti in upravljati z namenom doseganja varstvenih ciljev, ki izhajajo iz vseh razglasitev in določitev (kot pomembno območje naravnih vrednot, ekološko pomembno območje, kot državni naravni rezervat in kot območje Natura 2000) in kot območje v mreži severno-jadranskih mokrišč s pomembnimi populacijami ciljnih vrst in habitatnih tipov, varovanih na nacionalni in mednarodni ravni.
2. Zagotoviti izvajanje razvojnih funkcij rezervata, odprtega za javnost, ki bo ob upoštevanju varstvenih ciljev omogočal sprostitev in oddih ter kakovostno doživljanje narave za obiskovalce in lokalne prebivalce.
3. Zagotoviti izvajanje izobraževalne funkcije za lokalne in druge izobraževalne ustanove, kot tudi posameznike ter izvajanje znanstveno-raziskovalne dejavnosti.
4. Uporabiti območje kot modelni primer dobre naravovarstvene prakse in s tem pozitivno vplivati na nacionalno okoljsko politiko in iniciative.

6.3 Cilji glede na razglasitve

Cilji Nature 2000

V okvir evropske mreže Natura 2000 spadajo ekološko pomembna območja, ki so na ozemlju EU pomembna za ohranitev ali doseganje ugodnega stanja vrst ptic in drugih živalskih ter rastlinskih vrst, njihovih habitatov in habitatnih tipov. Glede na to, da je bil Škocjanski zatok že razglašen za območje Natura 2000 (SPA) v skladu z Direktivo o pticah in ima tudi status potencialnega območja, pomembnega za Skupnost (pSCI) po Direktivi o habitatih, ima območje na evropskem nivoju velik pomen. Načrt upravljanja predvideva strategije in ukrepe, namenjene doseganju in

vzdrževanju ugodnega varstvenega statusa vrst in habitatnih tipov Natura 2000. Temu so neposredno namenjeni cilji 1-7, cilji 8-13 pa cilje Nature 2000 posredno podpirajo.

Tabela v nadaljevanju prikazuje splošne varstvene cilje in ukrepe vrst in habitatnih tipov Natura 2000 v Škocjanskem zatoku, kot izhajajo iz osnutka Operativnega programa - Programa upravljanja območj Natura 2000 (MOP, v pripravi), v tretjem stolpcu pa smo opredelili, v okviru katerega cilja oz. strategije tega načrta upravljanja načrtujemo ukrepe za zagotovitev ugodnega stanja varovanih vrst in habitatnih tipov v Škocjanskem zatoku ter monitoring:

Varstveni cilj	Varstveni ukrep	PVR 2007-11
Ohranjanje ekoloških značilnosti habitata ozkega vretenca.	Vključ. ekol. zahtev ozkega vretenca v ustrezne dele načrtov, zlasti da se ohranja naravna rečna dinamika, vključno s poplavnim režimom, ter sedanji nivo podtalnice.	Cilj 2, predvsem renaturacijski ukrepi ter strategiji 2.4. in 2.9.
Ohranjanje habitata srpične trstnice za vzdrževanje stabilne populacije (12 gnezdečih parov).	V notranji coni srpične trstnice varstveni ukrepi za renaturacijo sladkovodnega močvirja že potekajo. Drugi varstveni ukrepi so že določeni v načrtu upravljanja rezervata.	Cilj 1 (vse strategije) in Cilj 6 (vse strategije).
Ohranjanje habitata rakarja za vzdrževanje stabilne populacije (13 gnezdečih parov).	V notranji coni rakarja varstveni ukrepi za renaturacijo sladkovodnega močvirja že potekajo. Drugi varstveni ukrepi so že določeni v načrtu upravljanja rezervata.	Cilj 1 (vse strategije) in Cilj 6 (vse strategije).
Vzpostavitev ugodnejših razmer za gnezdenje čapljice, za povečanje populacije na vsaj 5 parov do leta 2013.	V notranji coni čapljice varstveni ukrepi za renaturacijo sladkovodnega močvirja že potekajo. Drugi varstveni ukrepi so že določeni v načrtu upravljanja rezervata.	Cilj 1 (vse strategije) in Cilj 6 (vse strategije).
Vzpostavitev ugodnejših razmer za gnezdenje beločelega deževnika, za povečanje populacije na vsaj 10 parov do leta 2013.	V notranji coni beločelega deževnika varstveni ukrepi za renaturacijo brakičnega dela naravnega rezervata že potekajo. Drugi varstveni ukrepi so že določeni v načrtu upravljanja rezervata.	Cilj 4 (strategija 4.1) in Cilj 5 (vse strategije).
Vzpostavitev ugodnega vodnega in slanostnega režima za razvoj HT 1140.	Renaturacija območja že poteka. Drugi varstveni ukrepi so že določeni v načrtu upravljanja rezervata.	Cilj 4 (strategije 4.1., 4.3. in 4.4.).
Vzpostavitev ugodnega vodnega in slanostnega režima za razvoj HT 1150.	Renaturacija območja že poteka. Drugi varstveni ukrepi so že določeni v načrtu upravljanja rezervata.	Cilj 3 (vse strategije)
Vzpostavitev ugodnega vodnega in slanostnega režima za razvoj HT 1310.	Renaturacija območja že poteka.	Cilj 4 (strategije 4.1., 4.3. in 4.4.)
Vzpostavitev ugodnega vodnega in slanostnega režima za razvoj HT 1410.	Renaturacija območja že poteka.	Cilj 4 (vse strategije)
Vzpostavitev ugodnega vodnega in slanostnega režima za razvoj HT 1420.	Renaturacija območja že poteka.	Cilj 4 (strategije 4.1., 4.3. in 4.4.)
Ohranjanje ekoloških značilnosti habitata solinarke.	Renaturacija vodnega habitata že poteka. Drugi varstveni ukrepi so že določeni v načrtu upravljanja rezervata.	Cilj 3 (vse strategije)

Cilji zavarovanega območja v skladu z ZON-om

Vsi cilji v okviru tega načrta so popolnoma skladni in izpeljani iz ciljev zavarovanega območja v skladu z ZNRŠZ in podzakonskimi akti.

Cilji upravljalne organizacije

Vsi cilji v okviru tega načrta so popolnoma skladni s cilji upravljalne organizacije DOPPS (glej poglavje 3).

6.4 Operativni cilji, upravljalne strategije in predvideni ukrepi

Sladkovodno močvirje na Bertoški bonifiki

Cilj 1: Do konca marca 2007 ustvariti in kasneje upravljati 12 ha odprtih sladkovodnih površin in trstičja na Bertoški bonifiki, primernih za gnezdenje čapljice in drugih vrst ptic s podobnimi ekološkimi zahtevami, kot tudi za vodne ptice na selitvi in prezimovanju

Upravljalne strategije s predvidenimi ukrepi

1.1. Dokončanje izvedbe gradbenih in vzdrževalnih del za oblikovanje območij s stalno vodo in sestoji trstičja na Bertoški bonifiki (2007)

- Poglabitev terena za oblikovanje 12 ha odprte vodne površine s trstičjem
- Oblikovanje 80-100 cm globokih jarkov, zalivčkov in vodnih oken znotraj predvidenega območja trstičja
- Oblikovanje dvignjenih predelov znotraj območja trstičja
- Oblikovanje niza otočkov na območju plitve vode, ki so nad nivo vode v času gnezditve dvignjeni za 0-20 cm
- Funkcionalna usposobitev glavnega dovodnega jarka z upoštevanjem naravovarstvenih zahtev
- Funkcionalna usposobitev razvodnih jarkov z upoštevanjem naravovarstvenih zahtev
- Oblikovanje vhodnih delov jarkov
- Vzpostavitev sistema za popolno občasno izsušitev območja s stalno vodo in trstičja
- Nadzor nad izvedbo del in prevzem del

1.2. Vgradnja zapornic in drugih vodno-gospodarskih objektov z možnostjo popolne občasne izsušitve območja (2007)

- Vgradnja kontrolnega preliva (zapornic) in praga na levem razbremenilniku Rižane – Ara
- Vgradnja vseh drugih potrebnih cevi, zapornic, sifonov in drugih vodno-gospodarskih objektov

1.3. Oblikovanje vsaj 4 ha trstičja (2007)

- Predhodna priprava predvidenega območja in inicialna zasaditev trstičja
- Zasaditev vrbovja na otočkih sredi trstičja

1.4. Upravljanje s trstičjem - ohranjanje primerne strukture (2008 dalje)

- Nadzor in upravljanje sestojev trstičja in rasti vrbovja
- Vzdrževanje določenega vodnega režima na območju trstičja

1.5. Upravljanje območij s stalno vodo in z otoki (stalno)

- Čiščenje dovodnih jarkov
- Redno vzdrževanje zapornic in spremljevalnih struktur
- Upravljanje vodno-gospodarskih objektov za zagotavljanje določenega vodnega režima
- Nadzor zaraščanja niza otočkov na območju plitve vode in čiščenje vegetacije po potrebi
- Košnja/ mulčanje zaraščajočih se predelov

- Izdelava projekta ter izgradnja črpališča, namenjenega popolni osušitvi sladkovodnega močvirja, znotraj rezervata (opcijna rešitev)
- Monitoring in čiščenje Are na območju izven rezervata

1.6. Upravljanje z morskim močvirjem na območju trikotnika (stalno)

- Pridobitev pristojnosti za upravljanje območja trikotnika
- Zaščita morskega močvirja
- Monitoring morskega močvirja z obmorskim ločjem
- Priprava strategije za upravljanje morskega močvirja

1.7. Monitoring ptic v skladu z določeno metodologijo (stalno)

- Monitoring ter ekološka raziskava čapljice in polojnika
- Monitoring ostalih vrst gnezdil
- Štetje negnezdečih vrst
- Vzpostavitev obročkarske postaje za spremljanje ptic na selitvi in vzpostavitev metodologije spremljanja, ki bo poenotena z ostalimi severno-jadranskimi mokrišči zaradi primerljivosti podatkov (velja za celo območje rezervata)

1.8. Raziskave in monitoring ostalih živalskih skupin (stalno)

- Sistematične raziskave različnih skupin
- Redno spremljanje stanja najpomembnejših skupin

1.9. Pregled stanja habitatnih tipov (2007, 2009, 2011)

- Popis vseh habitatnih tipov

Cilj 2: Do konca marca 2007 oblikovati in kasneje upravljati 13 ha vlažnih in močvirnih travnikov, primernih za gnezdenje polojnika, kot selitvena postaja ter kot prezimovališče za nacionalno pomembne populacije vodnih ptic, kot sta žvižgavka in rasa žlicarica

Upravljalne strategije s predvidenimi ukrepi

2.1. Dokončanje izvedbe gradbenih in vzdrževalnih del za oblikovanje 13 ha vlažnih in močvirnih travnikov na območju opuščenih kmetijskih zemljišč južne bonifike (2007)

- Oblikovanje prehoda med območjem vlažnih in močvirnih travnikov in območjem s stalno vodo
- Funkcionalna usposobitev zbiralnega jarka in ostalih dovodnih jarkov z upoštevanjem naravovarstvenih zahtev
- Nadzor nad izvedbo del in prevzem del, kot so vsebinsko in finančno opredeljeni v okviru Cilja 1

2.2. Upravljanje 13 ha vlažnih in močvirnih travnikov na območju opuščenih kmetijskih zemljišč južne bonifike (stalno)

- Ugotoviti najprimernejše metode za preobrazbo sedanjih ruderalnih površin v vlažne in močvirne travnike
- Razdelitev območja na površine z različnim načinom košnje oziroma paše
- Nakup potrebne mehanizacije
- Košnja in mulčanje travnikov
- Vzpostavitev in vzdrževanje pašnega sistema
- Pridobitev semenske banke in dosejevanje travnikov po potrebi

2.3. Vgradnja zapornic in drugih vodno-gospodarskih objektov (2007) in upravljanje nivojev vode za potrebe gnezdečih in prezimujočih ptic (stalno)

- Vgradnja kontrolnega preliva (zapornic) in praga na levem razbremenilniku Rižane – Ara, kot je vsebinsko in finančno opredeljeno v okviru Cilja 1
- Upravljanje vodno-gospodarskih objektov za zagotavljanje določenega vodnega režima

2.4. Raziskava in monitoring nevretenčarjev (stalno)

- Sistematične raziskave različnih skupin nevretenčarjev
- Redno spremljanje stanja najpomembnejših skupin
- Raziskava ozkega vretenca

2.5. Monitoring razvoja vlažnih in močvirnih travnikov (stalno)

- Monitoring površinskega razvoja različnih tipov/združb travnikov in razvoja zelene strukture

2.6. Pregled stanja habitatnih tipov (2007, 2009, 2011)

- Popis vseh habitatnih tipov

2.7. Monitoring ptic v skladu z določeno metodologijo (stalno)

- Monitoring ter ekološka raziskava polojnika
- Monitoring ostalih vrst gnezdk
- Štetje negnezdečih vrst

2.8. Izvedba nadzora nad plenilci (stalno)

- Monitoring potencialnih plenilcev
- Pripraviti strategijo ukrepanja in izvedba ukrepov

2.9. Spremljanje vpliva nivoja vodne gladine v jarkih na nivo podtalnice (stalno)

- Nakup in namestitve vodomernih lat in naprav za merjenje nivoja podtalnice
- Monitoring nivoja vode

Laguna

Cilj 3: Obnoviti polnaravne funkcije in pogoje v brakični laguni z odstranitvijo 200.000 m³ sedimenta iz lagune, oblikovati osrednjo poglobitev in sekundarne kanale v letu 2007, ki bodo omogočali plimovanje in pretok vode po celem vodnem telesu z namenom vzpostavitve ponovne povezave z morskim ekosistemom ter povečanja nacionalno pomembnih populacij prezimujočih ptic, kot so liska, race in druge vrste, ki se prehranjujejo s potapljanjem

Upravljalne strategije s predvidenimi ukrepi

3.1. Izvedba očiščevalnih del v laguni (2007)

- Preusmeritev izlivnega dela reke Badaševice
- Priključek na staro strugo Badaševice
- Zakoličba trase predvidenega izkopa centralnega dela lagune
- Določitev količine in lokacije izkopa sedimenta znotraj območja centralne poglobitve, ki bo uporabljen za oblikovanje robnih habitatov in gnezditvenih otočkov
- Ureditev cevovoda in deponije za 200.000 m³ sedimenta
- Zaščita območja refuliranja
- Izvedba poglobljanja centralnega dela lagune, oblikovanje sekundarnih kanalov za zmanjševanje stopnje izoliranosti robnih delov lagune
- Izkop obrobne jarka na vzhodnem delu lagune, ob nasipu med laguno in Bertoško bonifiko

- Izkop povezovalnega jarka med izlivnim delom Are in centralno poglobitvijo v laguni
- Nadzor in prevzem del

3.2. Vzpostavitev delovanja sistema plimne črpalke in nadzor delovanja (stalno)

- Vgradnja zapornic na morskem kanalu (2007)
- Opazovanje delovanja lagune
- Upravljanje nivojev vodne gladine v laguni
- Redno vzdrževanje zaporničnega sistema
- Izdelava geodetskega posnetka morskega kanala, ki laguno povezuje z morjem in odstranitev morebitnih sedimentarnih usedlin po potrebi
- Izdelava dokončnega matematičnega modela gibanja vodnih mas v laguni, opredelitev nadgradnje zapornic (npr. žabji poklopec) in upravljanja

3.3. Raziskave ter monitoring morske flore in favne (stalno)

- Sistematične raziskave različnih skupin
- Monitoring najpomembnejših skupin

Cilj 4: Obnoviti, oblikovati in povečati habitate ob robu lagune, in sicer 25 ha slanih muljastih tal za razrast halofitne vegetacije, 1,5 ha morskih močvirij z obmorskim ločkom in 1 ha gnezditvenih otočkov brez vegetacije do konca aprila 2007

Upravljalске strategije s predvidenimi ukrepi

4.1. Oblikovanje robnih habitatov v laguni, usklajeno s predvidenimi deli za odstranjevanje sedimenta (2007)

- Dokončna opredelitev tehnologije za oblikovanje robnih habitatov in otočkov
- Oblikovanje robnih habitatov (členjenih površin polojev in višjih slanih muljastih tal) ter gnezditvenih otočkov
- Prečrpavanje sedimenta na ograjene površine
- Oblikovanje 1 ha gnezditvenih otočkov brez vegetacije kot dodatno gnezdišče za ptice v centralnem delu lagune

4.2. Repopulacija vegetacije (presajanje, sajenje, naravna regeneracija) (2007-08)

- Oblikovanje morskih močvirij na robnih delih lagune in na površinah novo oblikovanih polojev ter sajenje obmorskega ločka
- Oblikovanje slanih luž za razrast sestojev rupije
- Introdukcija s sajenjem vrste *Linum maritimum* in drugih rastlinske vrst v ustrezno pripravljene habitate na območju naravnega rezervata

4.3. Monitoring in nadzor razvoja vegetacije na robnih habitatih lagune, vključno z otočki brez vegetacije (stalno)

- Spremljanje stanja naravne repopulacije vegetacije halofitnih enoletnic in trajnic na površinah novo oblikovanih slanih muljastih tleh
- Spremljanje stanja po sajenju introduciranih rastlinskih vrst
- Monitoring zaraščanja gnezditvenih otočkov

4.4. Pregled stanja habitatnih tipov (2007, 2009, 2011)

- Popis vseh habitatnih tipov

Cilj 5: Upravljati robne habitate z namenom povečanja gnezdeče populacije beločelega deževnika (5-10 parov) in zagotoviti ustrezne pogoje za gnezditve male čigre

Upravljalne strategije s predvidenimi ukrepi

5.1. Oblikovanje in vzdrževanje ugodnih gnezditvenih pogojev za beločelega deževnika in malo čigro (stalno)

- Vzdrževanje ustreznih vodostajev v laguni za gnezdeče vrste ptic, kot sta beločeli deževnik in mala čigra
- Določitev in oblikovanje gnezditvenih površin brez vegetacije za beločelega deževnika na obrobni območjih lagune (poloji)
- Upravljanje z vegetacijo na površinah namenjenih gnezdenju beločelega deževnika na obrobni območjih lagune (poloji in otočki)

5.2. Monitoring ptic v skladu z določeno metodologijo (stalno)

- Monitoring ter ekološka raziskava beločelega deževnika in male čigre
- Monitoring ostalih vrst gnezdik
- Štetje negnezdečih vrst

5.3. Izvedba nadzora nad plenilci (stalno)

- Monitoring potencialnih plenilcev
- Pripraviti in izvajati strategijo ukrepanja

5.4. Preprečitev motenj na območju pod ankaransko vpadnico (stalno)

- Zasaditev območja pod ankaransko vpadnico z nizkoraslim drevjem in toploljubnimi grmovnicami
- Oblikovanje varovalnega jarka za preprečitev dostopa na območje robnih habitatov
- Sodelovanje z investitorjem/ upravljalcem ankaranske vpadnice za kakovostno gradnjo in upravljanje ankaranske vpadnice

Jezerce

Cilj 6: Upravljati in vzdrževati Jezerce in obrobno trstičje za gnezdenje 1-3 parov čapljice, 8-10 parov rakarjev, 6-10 parov svilnic ter drugih močvirskih ptic

Upravljalne strategije s predvidenimi ukrepi

6.1. Odstranitev vse infrastrukture ob Jezercu po prenehanju vrtičkarske dejavnosti (2007)

- Odstranitev vrtičkarskih objektov (barake, ograje...) in ostalih odpadkov

6.2. Vzdrževanje preliva vode iz Jezerca v laguno za regulacijo vodnih nivojev in zagotavljanje sladkovodnega značaja (stalno)

- Usposobitev obstoječega zaporničnega sistema
- Vzdrževanje vodnega režima

6.3. Zasaditev avtohtonih grmovnih in drevesnih vrst (2007-08)

- Zasaditev vrbovja ob vodni površini Jezerca
- Zasaditev območja med Jezercem in avtocesto z nizkim drevjem in grmovnicami (avtohtone vrste)
- Vzdrževanje ruderalne vegetacije s košnjo oziroma mulčanjem

6.4. Sanacija Jezerca do konca leta 2010 (pogojno)

- Sodelovanje z lokalno skupnostjo za ureditev kanalizacijskega omrežja na območju Škocjanskega hriba in dokončno prenehanje izpustov v rezervat
- Zmanjšanje organskega obremenjevanja Jezerca z ureditvijo iztokov in zasaditvijo trstičja
- Izvedba stalnega monitoringa kakovosti vode in stanja v Jezercu, skupaj z evidentiranjem vseh virov emisij v vodno telo
- Priprava naravovarstvenih smernic in drugih strokovnih podlag za izvedbo sanacije Jezerca in ukrepov izven rezervata, ki morajo spremljati sanacijo
- Priprava projektne dokumentacije za izvedbo sanacijskih del
- Sanacija Jezerca

6.5. Monitoring ptic v skladu z določeno metodologijo (stalno)

- Monitoring ter ekološka raziskava čapljice, rakarja in svilnice
- Monitoring ostalih vrst gnezdičk
- Štetje negnezdečih vrst

6.6. Monitoring rib, dvoživk in nevretenčarjev (stalno)

- Sistematične raziskave različnih skupin nevretenčarjev
- Redno spremljanje stanja rib in dvoživk

Kakovost in količina vode

Cilj 7: Izboljšati in vzdrževati potrebno kakovost in količino vode za vzpostavitev in ohranjanje ugodnih ekoloških pogojev in statusa habitatov na območju celotnega rezervata

Upravljalne strategije s predvidenimi ukrepi

7.1. Zagotavljanje potrebne količine in kakovosti vode za upravljanje rezervata (stalno)

- Stalno sodelovanje z rečnim nadzornikom, pristojnimi vodno-gospodarskimi službami in drugimi uporabniki vode iz Rižane ob dorečenem protokolu odvzemanja vode iz Rižane oz. Are
- Sodelovanje pri adaptiranju vodno-gospodarskih objektov izven rezervata
- Zaščita lagune pred potencialnim onesnaženjem z morja
- Dogovor z Luko Koper in Centrom za obveščanje o protokolu obveščanja in ukrepanja v primerih razlitij in drugih onesnaženj v Koprskem zalivu in predvsem v Luki
- Sodelovanje s pristojnimi službami in uporabniki za zagotovitev vseh potrebnih preventivnih ukrepov na izpustih meteornih vod v rezervat (npr. ustrezni lovilci olj, filtri in redno vzdrževanje)
- Sodelovanje pri nadzoru nad deli v bližini rezervata ali v prispevnem območju, ki bi lahko negativno vplivala na kakovost vode v rezervatu
- Sodelovanje v evropski organizaciji Sea Alarm Foundation, ustanovljeni z namenom koordinacije strokovnih odzivov pri škodi na favni in flori v primeru onesnaženj morja z naftnimi derivati (za področje rehabilitacije ptic)
- Izdelati protokol ukrepanja in izvajati ukrepe za rehabilitacijo ptic v primerih onesnaženj (na celotni Obali)

7.2. Usposobitev sladkovodnega pritoka v rezervat iz kaptazne vrtine ŠZV-1/02 na Ankaranski bonifiki po potrebi (opsijska rešitev)

- Zagotovitev finančnih sredstev za izvedbo predvidenih del
- Izvedba vseh potrebnih upravnih in drugih postopkov pred začetkom del

- Izvedba del z zagotovitvijo ustreznega nadzora, prevzem del

7.3. Monitoring kakovosti vode in hidroloških parametrov (stalno)

- Nastavitev stalnega monitoringa kakovosti vode (določitev stalnih vzorčnih mest, nakup potrebne opreme)
- Izvajanje dolgoročnega monitoringa kakovosti vode
- Izvajanje dolgoročnega monitoringa hidroloških parametrov

Obiskovalci

Cilj 8: Razviti in vzdrževati pozitivno podobo rezervata pri glavnih ciljnih skupinah (obiskovalci, lokalno prebivalstvo) in pri javnih službah

Cilj obsega promocijo rezervata ter komuniciranje s ključnimi javnostmi na vseh nivojih, od lokalnega do mednarodnega. Kot glavne ciljne skupine smo doslej opredelili:

- lokalno prebivalstvo,
- šolske in druge izobraževalne skupine,
- skupine in individualni obiskovalci s posebnim interesom: poklicni in ljubiteljski naravoslovci, predvsem specializirane skupine, kot so ornitologi,
- turisti,
- skupine s posebnimi potrebami (slepi in slabovidni, gluhi in gluhonemi ter invalidi).

Ukrepe v okviru cilja bomo izvajali samostojno, pa tudi v povezavi z drugimi upravljalci zavarovanih območij v Sloveniji ter v okviru neformalne mreže upravjalcev severno-jadranskih mokrišč Adriawet in drugimi sorodnimi organizacijami in skupinami.

Upravljalске strategije s predvidenimi ukrepi

8.1. Uporaba lastnih tiskanih, virtualnih in drugih medijev (stalno)

- Nadgradnja in vzdrževanje spletne strani www.skocjanski-zatok.org
- Priprava, izdaja in uporaba tiskanih medijev (nadaljevanje izdajanja biltena, publikacija o renaturaciji rezervata v okviru projekta LIFE, predstavljena zgibanka o NR Škocjanski zatok, plakati, razglednice in druge tiskovine)

8.2. Mediji in odmevni dogodki (stalno)

- Delo z mediji, predvsem ob medijsko odmevnih dogodkih
- Otvoritve (krožna učna pot, informacijski center)
- Sejmi in prireditve
- Potujoča razstava
- Oglaševanje

8.3. Neposredne predstavitve in promocija rezervata (stalno)

- Predstavitve lokalnemu prebivalstvu in predstavnikom lokalnih oblasti
- Predstavitve širši slovenski in mednarodni javnosti
- Dnevi odprtih vrat in druge predstavitve turističnim delavcem
- Individualne in druge neposredne predstavitve manjšim ciljnim skupinam

8.4. Razvoj in vzdrževanje dobrih odnosov z lokalno skupnostjo in različnimi ključnimi organizacijami (stalno)

- Vzdrževanje dobrih odnosov s predstavniki lokalnih oblasti
- Vzdrževanje dobrih odnosov s predstavniki lokalnih zainteresiranih skupin
- Razvoj in vzdrževanje dobrih odnosov z izobraževalnimi ustanovami za prepoznavanje rezervata in narave v širšem pomenu besede kot vrednote med mladimi generacijami

- Razvoj in vzdrževanje dobrih odnosov s strokovnimi organizacijami, ki delujejo na podobnih področjih (npr. Morska biološka postaja, Zavod za zdravstveno varstvo, ARSO ipd.)
- Navezava rezervata na zaledje slovenske Obale in vzdrževanje dobrih odnosov z lokalnimi društvi (npr. Pangea) in ponudniki storitev

8.5. Sodelovanje in skupna promocija v okviru mreže upravljalcev severno-jadranskih mokrišč Adriawet in z upravljavci drugih zavarovanih območij (stalno)

- Vzpodbujanje sodelovanja znotraj mreže Adriawet in z upravljavci drugih zavarovanih območij v Sloveniji in tujini
- Izvedba skupnih promocijskih in drugih projektov z Adriawet partnerji
- Sodelovanje v nacionalni Zvezi naravovarstvenih nadzornikov

Cilj 9: Do leta 2009 zgraditi načrtovano parkovno infrastrukturo (informacijski center, centralna opazovalnica, opazovalni stolp, učne poti z opremo, itd.), ki bo ljudem omogočala kakovostno doživljanje narave in jim posredovala ključna sporočila

Upravljalске strategije s predvidenimi ukrepi

9.1. Dokončanje izhodišč za načrtovanje in izvedbo parkovne infrastrukture (2007)

- Načrt interpretacije ter interpretacijske in izobraževalne opreme

9.2. Zagotovitev financiranja za izgradnjo vse infrastrukture za obiskovalce (2007-2009)

- Identifikacija vseh možnih virov sredstev
- Priprava projektnih vlog za identificirane vire

9.3. Dokončanje dokumentacije in pridobitev vseh potrebnih soglasij in dovoljenj (2007)

- Izdelava projektne dokumentacije dokumentacije za objekte v rezervatu (projekt za pridobitev gradbenega dovoljenja (PGD), projekt za razpis (PZR) in projekt za izvedbo (PZI))
- Izdelava investicijske dokumentacije za objekte v rezervatu (po potrebi)
- Pridobitev soglasij in gradbenega dovoljenja

9.4. Izgradnja, oprema in vzdrževanje 2 km krožne učne poti z opazovališči, znaki in mlakami za dvoživke in nevretenčarje na Bertoški bonifiki (stalno)

- Izgradnja 2 km krožne učne poti s 4 opazovališči (2007)
- Izdelava in namestitev zastiralnih sten (parapetov) z opazovalnimi linami
- Interpretacija na opazovališčih ob poti (postavitev znakov, maket ipd.)
- Ureditev mlak za dvoživke in nevretenčarje
- Izvedba ureditev za slepe in slabovidne obiskovalce
- Vzdrževanje izvedenih ureditev

9.5. Izgradnja, oprema in vzdrževanje centra za obiskovalce s spremljajočimi manipulativnimi površinami in centralne opazovalnice na Bertoški bonifiki (2008-09)

- Izvedba javnega razpisa za izbiro izvajalca del
- Izgradnja objektov - izvedba gradbenih in obrtniških del
- Notranja oprema objektov, razstave in interpretacijska oprema
- Vzdrževanje objektov, opreme in spremljajočih manipulativnih površin ter opreme na prostem

9.6. Izgradnja, oprema in vzdrževanje objektov, poti in druge parkovne infrastrukture na območju pod ankaransko vpadnico (2007, 2009-2011)

- Izgradnja poti in zastiralnega nasipa
- Izgradnja objektov - izvedba gradbenih in obrtniških del
- Oprema objektov, razstave in interpretacijska oprema
- Vzdrževanje objektov in opreme

9.7. Minimiziranje motenj (stalno)

- Izgradnja in vzdrževanje vseh naravnih ter umetnih zastorov
- Omejen dostop v določene dele rezervata med gnezdilno sezono
- Kodeks obnašanja v rezervatu
- Vodenje skupin
- Dodatna protihrupna zaščita (opcijnska rešitev)
- Sodelovanje s pristojnimi službami in uporabniki ter investitorji za zmanjšanje hrupa in svetlobnega onesnaženja v okolici rezervata

9.9. Monitoring obiskovalcev in raziskava njihovih potreb in zahtev (stalno)

- Evidenca obiskovalcev s sistemom najav skupin
- Spremljanje obiskovalcev, njihovih potreb in zahtev
- Vpisna knjiga za obiskovalce in knjiga pohval in pritožb
- Določitev nosilne kapacitete rezervata (dopustno število obiskovalcev) glede na rezultate izvedbe monitoringa

Cilj 10: V letu 2007 dokončati vsebinske programe za obiskovalce rezervata in jih v nadaljevanju stalno izvajati

Upravljalne strategije s predvidenimi ukrepi

10.1. Izdelava vsebinskih programov za obiskovalce rezervata po glavnih ciljnih skupinah (2007)

- Dokončanje programskih izhodišč
- Izdelava vsebinskih programov za obiskovalce
- Testiranje izobraževalnega programa rezervata za šolsko leto 2006/07 in izdelava končnega programa

10.2. Priprava interpretacijskih in izobraževalnih materialov ter razvoj in izdelava ali nakup potrebne opreme in pripomočkov (stalno)

- Priprava interpretacijskih materialov in medijev
- Priprava učnih materialov, razvoj in izdelava ali nakup novih izobraževalno-raziskovalnih in interpretacijskih pripomočkov in opreme

10.3. Izvajanje vsebinskih programov za obiskovalce rezervata (stalno)

- Zagotavljanje dostopa do informacij o rezervatu in izvajanje obiskovalcem namenjenih funkcij rezervata
- Prireditve

10.4. Izvajanje izobraževalnega programa (stalno)

- Izvedba naravoslovnih dni
- Izobraževanje učiteljev
- Izvajanje drugih izobraževalnih aktivnosti v rezervatu v skladu s programom (npr. tabori mladih ornitologov, izvedba raziskovalnih nalog mladih v rezervatu z javnimi predstavitvami, delavnice in podobno)

Cilj 11: Vzpodbujati raziskave študentov, dijakov, drugih izobraževalnih skupin in raziskovalnih ustanov v rezervatu

Upravljalne strategije s predvidenimi ukrepi

11.1. Program potrebnih raziskav in monitoringov v rezervatu in primerjalnih analiz z drugimi območji (stalno)

- Seznam evidentiranih potrebnih raziskav in monitoringov
- Primerjava s sistemi raziskav in monitoringa, ki jih izvajajo partnerji v neformalni mreži severno-jadranskih mokrišč
- Dopolnitev seznama z novimi potrebami po raziskavah in monitoringu in primerjalnih analizah
- Priprava programa z natančnejšim opisom obsega raziskav in monitoringa in terminskim načrtom

11.2. Distribucija programa ustreznim izobraževalnim in raziskovalnim ustanovam in posameznikom (stalno)

- Identificiranje vseh ustreznih ustanov in posameznikov
- Distribucija ustreznih programov
- Preverjanje zainteresiranosti

11.3. Redni stiki z izobraževalnimi ustanovami (stalno)

- Nadgrajevanje prvih stikov
- Vzpostavitev trajnega sodelovanja

11.4. Koordinacija raziskovalnega dela (stalno)

- Sklenitev formalnih dogovorov z zainteresiranimi ustanovami in posamezniki
- Skupni detajlni plani izvedbe raziskav in monitoringa
- Organizacija in koordinacija izvedbe
- Sodelovanje pri analizah in interpretaciji rezultatov
- Skupno vrednotenje in načrtovanje novih raziskav in monitoringov

11.5. Vključevanje rezultatov tovrstnih raziskav v upravljalne aktivnosti v rezervatu (stalno)

- Uporaba rezultatov pri upravljalnih aktivnostih – spremembe upravljanja
- Preverjanje novih dognanj ob vsakršnem letnem pregledu načrta upravljanja in upoštevanje rezultatov
- Uporaba rezultatov pri pripravi naslednjega Načrta upravljanja za obdobje po letu 2011

11.6. Priprava poročil o izvedenih raziskavah in monitoringu (stalno)

Trženje

Cilj 12: Ustvarjati prihodek iz virov, skladnih z glavnimi naravovarstvenimi cilji rezervata

Upravljalne strategije s predvidenimi ukrepi

12.1. Razvoj že identificiranih virov (stalno)

- Ugodna ali brezplačna košnja s strani lokalnih kmetov
- Sponzorstva
- Prihodki od vodenja skupin in drugi prihodki začasnega informacijskega centra

12.2. Priprava in izvedba tržne strategije (stalno)

- Priprava tržne strategije (2007)
- Priprava celovite ponudbe storitev, ki jih bomo tržili v rezervatu, s poudarkom na oblikovanju programov obiska (paketov), prilagojenih ciljnim skupinam in povezovanje z drugimi ponudniki
- Priprava celovite ponudbe izdelkov, ki jih bomo tržili v centru in izvedba vseh korakov za izvajanje prodaje in gostinske dejavnosti v okrepečevalnici
- Izvedba drugih aktivnosti iz tržne strategije

Ostalo

Cilj 13: Izvajati naravovarstveni nadzor za zagotavljanje varstvenega režima in ostale upravljalne naloge v skladu z Zakonom o naravnem rezervatu Škocjanski zatok, Uredbo o koncesiji za upravljanje NRŠZ, koncesijsko pogodbo in ZON-om

Upravljalne strategije s predvidenimi ukrepi

13.1. Izvajanje naravovarstvenega nadzora (stalno)

- Organizacija nadzorne službe
- Neposredno in stalno izvajanje nadzora in spremljanje stanja v rezervatu in njegovem zaledju
- Ugotavljanje dejanskega stanja pri kršitvah prepovedi, izrekanje predpisanih kazni ter obveščanje pristojnih inšpektorjev

13.2. Upravljanje in vzdrževanje objektov, opreme in zemljišč v rezervatu (stalno)

- Izvajanje stalnega nadzora nad stanjem objektov, poti, označb, opreme in zemljišč v rezervatu v obliki rednih preventivnih pregledov in obhodov
- Priprava letnih načrtov rednega vzdrževanja v okviru Letnih programov dela NRŠZ
- Izvedba vseh vzdrževalnih del
- Vzdrževanje integritete območja

13.3. Pridobivanje sredstev za ureditev in upravljanje rezervata in izvedba pridobljenih projektov v skladu s pogodbami (stalno)

- Izvedba potekajočih mednarodnih projektov (LIFE, Interreg) v skladu s pogodbami in pravili
- Stalno spremljanje razpoložljivih finančnih virov
- Priprava ustreznih projektnih vlog za candidature na razpisana sredstva
- Sodelovanje pri mednarodnih projektih (npr. partnerstva v pobudi Skupnosti Interreg)

13.4. Učinkovito upravljanje rezervata (stalno)

- Podaljšanje koncesijske pogodbe za upravljanje rezervata, ki je predpogoj za uspešno izvedbo tega načrta upravljanja
- Pridobitev pristojnosti za upravljanja za območja, ki so znotraj meja ureditvenega načrta, vendar izven meja rezervata
- Priprava letnih programov dela in poročanje v skladu s koncesijsko pogodbo
- Stalno spremljanje in analiziranje stanja naravnih vrednot v rezervatu ter obveščanje ZVN
- Zbiranje in vodenje dokumentacije o stanju naravnih vrednot v rezervatu
- Pregled in evalvacija tega načrta, priprava Načrta upravljanja za obdobje po letu 2011
- Izjava o varnosti z oceno tveganja
- Nakup opreme
- Zaposlovanje ustreznih kadrov v skladu s potrebami rezervata (redno in honorarno zaposleni)
- Računovodstvo, administracija

7. TERMINSKI PLAN IZVAJANJA PROGRAMA (NAČRTA UPRAVLJANJA) S PRIORITETAMI

7.1. Določanje prioritet

Strategije in predvideni ukrepi v tem načrtu različno prispevajo k doseganju ciljev rezervata. Glede na prispevek jih razvrščamo v tri prioritete skupine:

Prioriteta 1

Z 1 označujemo strategije in ukrepe, ki jih je nujno treba izvesti v določenem letu. Med te sodijo v prvi vrsti renaturacijski in sanacijski ukrepi v rezervatu, ki so predpogoj za začetek uresničevanja varstvenih ciljev rezervata. Enako pomembni so tudi ukrepi, ki se nanašajo na izgradnjo parkovne infrastrukture, ki bo podpirala razvojne cilje rezervata.

V kolikor do izvedbe teh ukrepov ne pride v predvidenem obdobju, bo to neposredno in takoj negativno vplivalo na celotno izvedbo načrta in prispevalo k slabšemu doseganju ciljev rezervata. Glede na cilje rezervata in tega načrta bo neizvajanje teh ukrepov prizadelo ogrožene živalske in rastlinske vrste ter negativno vplivalo na biotsko pestrost območja, saj ne bodo vzpostavljeni pogoji za njihovo ponovno naselitev. Razlogi za neizvajanje teh ukrepov morajo biti zelo dobro opredeljeni v letnih poročilih.

To je ključno predvsem zaradi tega, ker izvedba teh aktivnosti ni v pristojnosti upravljavca. Zato je pri tem izjemno pomembno sodelovanje pristojnega ministrstva in seznanitev lokalne skupnosti s tem načrtom.

Vključitev med strategije in ukrepe najvišje prioritete smo predvideli tudi za izvedbo nekaterih programov monitoringa, ki so bistveni za spremljanje uspeha sanacijskih in renaturacijskih ukrepov, ki so za Slovenijo povsem nova izkušnja. Enako velja za letna poročila, ki so izjemnega pomena za spremljanje izvajanja tega načrta in njegove uspešnosti.

Prioriteta 2

Sem sodijo strategije in ukrepi, ki so pomembni za nemoteno upravljanje rezervata. Priporočljivo je, da se izvedejo v predvidenem roku. Pri izvedbi teh smo toliko fleksibilni, da jih izvedemo v obdobju do enega leta kasneje brez neposrednih in takojšnjih negativnih vplivov na habitate, vrste in biotsko pestrost. Pričakovati je, da jih bomo v pričakovanih razmerah izvedli v predvidenem letu, preložijo se lahko zaradi nepričakovanih okoliščin.

Ob neizvajanju ukrepov prioritete 2 pride do poslabšanja varstvenega statusa habitatov in vrst v obdobju 2-3 let. Razlogi za neizvajanje se opredelijo v letnih poročilih.

Prioriteta 3

V ta sklop sodijo zaželene strategije in ukrepi, ki jih bomo v predvidenem letu izvedli le, v kolikor bodo to dopuščali čas in drugi resursi. Pomembno je, da ukrepe prioritete 3 identificiramo in jih do konca izvajanja načrta tudi izvedemo. V ta sklop ponavadi sodijo posebne raziskave ter diplomske in podobne naloge, ki jih predvsem vzpodbujamo, moramo pa za pomoč raziskovalcem nameniti tudi nekaj časa.

V spodnji tabeli predstavljamo terminski plan izvajanja načrta upravljanja v obdobju 2007-11 po prioritetah 1, 2 in 3.

7.2. Terminski plan

Cilji/strategije/ukrepi	2007	2008	2009	2010	2011
Cilj 1: Do konca marca 2007 ustvariti in kasneje upravljati 12 ha odprtih sladkovodnih površin in trstičja na Bertoški bonifiki, primernih za gnezdenje čapljice in drugih vrst ptic s podobnimi ekološkimi zahtevami, kot tudi za vodne ptice na selitvi in prezimovanju					
1.1. Dokončanje izvedbe gradbenih in vzdrževalnih del za oblikovanje območij s stalno vodo in sestoji trstičja na Bertoški bonifiki (vsi ukrepi)	1				
1.2. Vgradnja zapornic in drugih vodno-gospodarskih objektov z možnostjo popolne občasne izsušitve območja (vsi ukrepi)	1				
1.3. Oblikovanje vsaj 4 ha trstičja (vsi ukrepi)	1				
1.4. Upravljanje s trstičjem - ohranjanje primerne strukture					
- Nadzor stanja in upravljanje sestojev trstičja in vrbovja		2	2	2	2
- Vzdrževanje določenega vodnega režima v trstičju		1	1	1	1
1.5. Upravljanje območij s stalno vodo in z otoki					
- Čiščenje dovodnih jarkov			2	2	2
- Redno vzdrževanje zapornic in spremljevalnih struktur	1	2	2	2	2
- Upravljanje VG objektov za zagotavljanje vodnega režima	1	1	1	1	1
- Nadzor zaraščanja otočkov in čiščenje vegetacije	2	1	1	1	1
- Košnja/ mulčanje zaraščajočih se predelov	2	1	1	1	1
- Izdelava projekta in izgradnja črpališča za osušitev območja		2	2	2	2
- Monitoring in čiščenje Are na območju izven rezervata	3	2	3	2	3
1.6. Upravljanje z morskim močvirjem					
- Pridobitev pristojnosti za upravljanje trikotnika	1	1			
- Zaščita morskega močvirja	1	1			
- Monitoring morskega močvirja	1	1	2	3	2
- Priprava strategije za upravljanje morskega močvirja		2	1		
1.7. Monitoring ptic (vsi ukrepi)	1	1	1	1	1
1.8. Raziskave in monitoring ostalih živalskih skupin					
- Sistematične raziskave različnih skupin	3	3	3	3	3
- Redno spremljanje stanja najpomembnejših skupin	3	3	2	2	2
1.9. Pregled stanja habitatnih tipov	1		1		1
Cilj 2: Do konca marca 2007 oblikovati in kasneje upravljati 13 ha vlažnih in močvirnih travnikov, primernih za gnezdenje polojnika, kot selitvena postaja ter kot prezimovališče za nacionalno pomembne populacije vodnih ptic, kot sta žvižgavka in raca žlicarica					
2.1. Dokončanje izvedbe gradbenih in vzdrževalnih del za oblikovanje 13 ha vlažnih in močvirnih travnikov (vsi ukrepi)	1				
2.2. Upravljanje 12 ha vlažnih in močvirnih travnikov					
- Razdelitev območja na površine z različnim načinom košnje ali paše		1	2	2	2
- Nakup potrebne mehanizacije	2	2	2	2	2
- Košnja in mulčanje travnikov	1	1	1	1	1
- Vzpostavitev in vzdrževanje pašnega sistema	2	2	2	2	2
- Pridobitev semenske banke in dosejanje travnikov		3	3	3	3
2.3. Vgradnja zapornic in drugih VG objektov in upravljanje nivojev vode za potrebe ptic					
- Vgradnja zapornic in praga na levem razbremenilniku Rižane – Ara	1				

- Upravljanje VG objektov za zagotavljanje vodnega režima	1	1	1	1	1
2.4. Raziskava in monitoring nevretenčarjev					
- Sistematične raziskave različnih skupin	3	3	3	3	3
- Redno spremljanje stanja najpomembnejših skupin	3	3	2	2	2
- Raziskava ozkega vretenca		2	1		
2.5. Monitoring razvoja vlažnih in močvirnih travnikov	2	2	2	2	2
2.6. Pregled stanja habitatnih tipov	1		1		1
2.7. Monitoring ptic (vsi ukrepi)	1	1	1	1	1
2.8. Izvedba nadzora nad plenilci (vsi ukrepi)	1	1	1	1	1
2.9. Spremljanje vpliva nivoja vodne gladine v jarkih na nivo podtalnice					
- Nakup in namestitve vodomernih lat in naprav za merjenje nivoja podtalnice (dipwell)	1	1			
- Monitoring nivoja vode	1	1	1	1	1
Cilj 3: Obnoviti polnaravne funkcije in pogoje v brakični laguni z odstranitvijo 200.000 m³ sedimenta iz lagune, oblikovati osrednjo poglabitev in sekundarne kanale v letu 2007, ki bodo omogočali plimovanje in pretok vode po celem vodnem telesu z namenom vzpostavitve ponovne povezave z morskim ekosistemom ter povečanja nacionalno pomembnih populacij prezimujočih ptic, kot so liska, race in druge vrste, ki se prehranjujejo s potapljanjem					
3.1. Izvedba očiščevalnih del v laguni (vsi ukrepi)	1				
3.2. Vzpostavitev delovanja sistema plimne črpalke in nadzor delovanja					
- Vgradnja zapornic na morskem kanalu	1				
- Opazovanje delovanja lagune		2	2	2	2
- Upravljanje nivojev vodne gladine v laguni		1	1	1	1
- Redno vzdrževanje zaporničnega sistema		2	2	2	2
- Geodetski posnetek morskega kanala in čiščenje po potrebi		3	2	1	
3.4. Raziskave in monitoring morske flore in favne					
- Sistematične raziskave različnih skupin	3	3	3	3	3
- Monitoring najpomembnejših skupin	2	2	2	2	2
Cilj 4: Obnoviti, oblikovati in povečati habitate ob robu lagune, in sicer 25 ha slanih muljastih tal za razrast halofitne vegetacije, 1,5 ha morskih močvirij z obmorskim ločkom in 1 ha gnezditvenih otočkov brez vegetacije do konca aprila 2007					
4.1. Oblikovanje robnih habitatov v laguni, usklajeno z odstranjevanjem sedimenta (vsi ukrepi)	1				
4.2. Repopulacija vegetacije (vsi ukrepi)	1	1			
4.3. Monitoring in nadzor razvoja vegetacije na robnih habitatih lagune (vsi ukrepi)	1	1	1	2	2
4.4. Pregled stanja habitatnih tipov	1		1		1
Cilj 5: Upravljati robne habitate z namenom povečanja gnezdeče populacije beločlega deževnika (5-10 parov) in zagotoviti ustrezne pogoje za gnezditev male čigre					
5.1. Oblikovanje in vzdrževanje ugodnih gnezditvenih pogojev za obe vrsti					
- Vzdrževanje ustreznih vodostajev v laguni		1	1	1	1
- Določitev in oblikovanje gnezditvenih površin brez vegetacije za beločlega deževnika	1				
- Upravljanje vegetacije na gnezditvenih površinah beločlega deževnika in na gnezditvenih otočkih		2	2	2	2
5.2. Monitoring ptic (vsi ukrepi)	1	1	1	1	1
5.3. Izvedba nadzora nad plenilci (vsi ukrepi)	1	1	1	1	1
5.4. Preprečitev motenj pod ank.vpadnico					
- Zasaditev območja pod ankaransko vpadnico			2	1	
- Oblikovanje varovalnega jarka za preprečitev dostopa na območje robnih habitatov	1				

- Sodelovanje z investitorjem in upravljalcem ankaranske vpadnice za kakovostno gradnjo in upravljanje ceste	2	2	2	2	2
Cilj 6: Upravljati in vzdrževati Jezerce in obrobno trstiče za gnezdenje 1-3 parov čapljice, 8-10 parov rakarjev, 6-10 parov svilnic in drugih močvirskih ptic					
6.1. Odstranitev vse infrastrukture ob Jezercu po prenehanju vrtičkarske dejavnosti	1				
6.2. Vzdrževanje preliva vode iz Jezerca v laguno (vsi ukrepi)	2	2	2	2	2
6.3. Zasaditev avtohtonih grmovnih in drevesnih vrst					
- Zasaditev vrbovja ob Jezercu	3	2			
- Zasaditev grmovnic in nizkega drevja na območju med Jezercem in avtocesto	3	2			
- Vzdrževanje ruderalne vegetacije	3	3	3	3	2
6.4. Sanacija Jezerca do konca leta 2010 (pogojno)					
- Sodelovanje pri ureditvi kanaliz.omrežja-Skoc.hrib	3	2	1		
- Ureditev izlivov in zasaditev trstiča	2	1			
- Izvedba stalnega monitoringa kakovosti vode in stanja v jezercu, skupaj z evidentiranjem vseh virov emisij	2	2	2	2	2
- Priprava naravovarstvenih smernic in drugih strokovnih podlag		2	1		
- Priprava projektne dokumentacije			2	1	
- Sanacija Jezerca			2	1	
6.5. Monitoring ptic (vsi ukrepi)	1	1	1	1	1
6.6. Monitoring rib, dvoživk in nevretenčarjev					
- Sistematične raziskave različnih skupin nevretenčarjev	3	3	3	3	3
- Redno spremljanje stanja rib in dvoživk	3	3	2	2	2
Cilj 7: Izboljšati in vzdrževati potrebno kakovost in količino vode za vzpostavitev in ohranjanje ugodnih ekoloških pogojev in statusa habitatov na celotnem območju rezervata					
7.1. Zagotavljanje potrebne količine in kakovosti vode za upravljanje rezervata					
- Stalno sodelovanje z rečnim nadzornikom, pristojnim VG službami in drugimi uporabniki vode iz Rižane	2	2	2	2	2
- Sodelovanje pri adaptiranju VG objektov izven rezervata	3	3	3	3	3
- Zaščita lagune pred potencialnim onesnaženjem z morja	1	1	1	1	1
- Protokol obveščanja in ukrepanja - razlitja in druga onesnaženja	1	1	1	1	1
- Sodelovanje za zagotovitev preventivnih ukrepov na izpušnih meteoritnih vod v rezervat (npr. ustrezni lovilci olj, filtri in redno vzdrževanje)	2	2	2	2	2
- Sodelovanje pri nadzoru - dela, ki bi lahko negativno vplivala na kakovost vode v rezervatu	2	2	2	2	2
- Sodelovanje v Sea Alarm Foundation	2	2	2	2	2
- Izdelava protokola ukrepanja in rehabilitacija ptic	2	1	1	1	1
7.2. Usposobitev sladkovodnega pritoka v rezervat iz kaptažne vrtine ŠZV-1/02 po potrebi (opcijnska rešitev)					
- Zagotovitev finančnih sredstev za izvedbo predvidenih del				3	
- Izvedba vseh potrebnih upravnih in drugih postopkov				3	
- Izvedba del z zagotovitvijo ustreznega nadzora, prevzem del					3
7.3. Monitoring kakovosti vode in hidroloških parametrov					

- Nastavitev stalnega monitoringa kakovosti vode	1				
- Izvajanje dolgoročnega programa preiskav vode	1	1	1	1	1
- Izvajanje dolgoročnega monitoringa hidroloških parametrov	2	2	2	2	2
Cilj 8: Razviti in vzdrževati pozitivno podobo rezervata pri glavnih ciljnih skupinah (obiskovalci, lokalno prebivalstvo) in javnih službah					
8.1. Uporaba lastnih tiskanih, virtualnih in drugih medijev (vsi ukrepi)	2	2	2	2	2
8.2. Mediji in odmevni dogodki					
- Delo z mediji, predvsem ob medijsko odmevnih dogodkih	2	2	2	2	2
- Otvoritve (krožna učna pot, informacijski center..)	2	2	2		
- Sejmi in prireditve	2	2	2	2	2
- Potujoča razstava	2				
- Oglaševanje	3	3	2	2	2
8.3. Neposredne predstavitve in promocija rezervata (vsi ukrepi)	2	2	2	2	2
8.4. Razvoj in vzdrževanje dobrih odnosov z lokalno skupnostjo in različnimi ključnimi organizacijami (vsi ukrepi)	2	2	2	2	2
8.5. Sodelovanje in skupna promocija v okviru mreže upravljavcev severno-jadranskih mokrišč Adriawet in z upravljavci drugih zavarovanih območij (vsi ukrepi)	2	2	2	2	2
Cilj 9: Do leta 2009 zgraditi načrtovano parkovno infrastrukturo (informacijski center, centralna opazovalnica, opazovalni stolp, učne poti z opremo, itd.), ki bo ljudem omogočala kakovostno doživljanje narave in jim posredovala ključna sporočila					
9.1. Dokončanje izhodišč za načrtovanje in izvedbo parkovne infrastrukture	1				
9.2. Zagotovitev financiranja (vsi ukrepi)	2	1	1		
9.3. Izdelava dokumentacije in pridobitev vseh potrebnih soglasij in dovoljenj (vsi ukrepi)	1	1			
9.4. Izgradnja, oprema in vzdrževanje krožne učne poti z opazovališči, znaki in mlakami (vsi ukrepi)					
- Izgradnja in oprema načrtovanih objektov in ureditev	1				
- Vzdrževanje objektov in ureditev		2	2	2	2
9.5. Izgradnja, oprema in vzdrževanje centra za obiskovalce s spremljajočimi manipulativnimi površinami in centralne opazovalnice na Bertoški bonifiki (vsi ukrepi)	2	2	1		
- Izgradnja in oprema načrtovanih objektov in ureditev		2	1		
- Vzdrževanje objektov in ureditev		2	2	2	2
9.6. Izgradnja, oprema in vzdrževanje objektov, poti in druge parkovne infrastrukture na območju pod ankaransko vpadnico					
- Izgradnja poti in zastiralnega nasipa	1				
- Izgradnja objektov – gradbena in obrtniška dela			2	1	
- Oprema objektov				2	1
- Vzdrževanje ureditev, objektov in opreme			2	2	2
9.7. Minimiziranje motenj					
- Izgradnja, vzdrževanje in dopolnjevanje vseh naravnih in umetnih zazorov	1	2	2	2	2
- Omejen vstop v določene dele rezervata med gnezditveno sezono		2	2	2	2
- Kodeks obnašanja v rezervatu	2	2	2	2	2
- Vodenje skupin	2	2	2	2	2
- Dodatna protihrupna zaščita (opcijnska rešitev)	3	2	2	2	2
- Sodelovanje za zmanjšanje hrupa in svetlobnega	2	2	2	2	2

<i>onesnaženja v okolici rezervata</i>					
9.8. Monitoring števila obiskovalcev in raziskava njihovih potreb in zahtev (vsi ukrepi)	2	2	2	2	2
Cilj 10: V letu 2007 dokončati vsebinske programe za obiskovalce rezervata in jih v nadaljevanju stalno izvajati					
10.1. Izdelava vsebinskih programov za obiskovalce rezervata po glavnih ciljnih skupinah (vsi ukrepi)	1				
10.2. Priprava interpretacijskih in izobraževalnih materialov ter razvoj in izdelava ali nakup potrebne opreme in pripomočkov (vsi ukrepi)	2	2	2	2	2
10.3. Izvajanje vsebinskih programov za obiskovalce rezervata (vsi ukrepi)	2	2	2	2	2
10.4. Izvajanje izobraževalnega programa (vsi ukrepi)	2	2	2	2	2
Cilj 11: Vzpodbujati raziskave študentov, dijakov, drugih izobraževalnih skupin in raziskovalnih ustanov v rezervatu					
11.1. Program potrebnih raziskav in monitoringov v rezervatu in primerjalnih analiz z drugimi območji (vsi ukrepi)	2	3	2	3	2
11.2. Distribucija program ustreznim izobraževalnim in raziskovalnim ustanovam in posameznikom (vsi ukrepi)	2	3	2	3	2
11.3. Redni stiki z izobraževalnimi ustanovami	2	2	2	2	2
11.4. Koordinacija raziskovalnega dela (vsi ukrepi)	2	2	2	2	2
11.5. Vključevanje rezultatov raziskav v upravljalске aktivnosti (vsi ukrepi)	2	2	2	2	2
11.6. Priprava poročil o izvedenih raziskavah in monitoringih	1	1	1	1	1
Cilj 12: Ustvarjati prihodek iz virov, skladnih z glavnimi naravovarstvenimi cilji rezervata					
12.1. Razvoj že identificiranih virov (vsi ukrepi)	2	2			
12.2. Priprava in izvedba tržne strategije					
- Priprava tržne strategije	1				
- Priprava celovite ponudbe storitev	2	2	1	1	1
- Priprava celovite ponudbe izdelkov		2	1	1	1
- Izvedba drugih aktivnosti iz tržne strategije		2	1	1	1
Cilj 13: Izvajati naravovarstveni nadzor za zgotavljanje varstvenega režima in ostale upravljalске naloge v skladu z ZNRŠZ, Uredbo o koncesiji za upravljanje NRŠZ, koncesijsko pogodbo in ZON-om					
13.1. Izvajanje naravovarstvenega nadzora (vsi ukrepi)	1	1	1	1	1
13.2. Upravljanje in vzdrževanje objektov, opreme in zemljišč v rezervatu (vsi ukrepi)	2	2	2	2	2
13.3. Pridobivanje sredstev za ureditev in upravljanje rezervata in izvedba pridobljenih projektov v skladu s pogodbami					
- Dokončanje potekajočih LIFE in INTERREG projektov	1				
- Stalno spremljanje razpoložljivih finančnih virov	2	2	2	2	2
- Priprava ustreznih projektnih vlog za candidature na razpisana sredstva	2	2	2	2	2
- Sodelovanje pri mednarodnih projektih (npr. partnerstva v pobudi Skupnosti Interreg)	2	2	2	2	2
13.4. Učinkovito upravljanje rezervata					
- Podaljšanje koncesijske pogodbe			1		
- Pridobitev pristojnosti za upravljanje za območja, ki so v UN, vendar izven meja rezervata	1				
- Ostali ukrepi	2	2	2	2	2

Povzetek prioritetnih dejavnosti

- Dokončanje gradbenih del za oblikovanje 12 ha območij s stalno vodo in sestoji trstičja na Bertoški bonifiki, za oblikovanje 13 ha vlažnih in močvirnih travnikov in vgradnje vodno-gospodarskih objektov
- Upravljanje celotnega območja Bertoške bonifike
- Izvedba očiščevalnih del v laguni ter vzpostavitev delovanja sistema plimne črpalke in nadzor delovanja
- Oblikovanje robnih habitatov v laguni, usklajeno s predvidenimi deli za odstranjevanje sedimenta ter repopulacija vegetacije, skupaj z oblikovanjem in vzdrževanjem ugodnih gnezditvenih pogojev za beločelega deževnika in malo čigro
- Dolgoročni integralni monitoring biotskih in abiotskih parametrov ter raziskave
- Promocija rezervata prek odmevnih dogodkov in medijev, predstavitev rezervata in sodelovanje z vsemi sektorji lokalne skupnosti in drugimi območji in stanovskimi organizacijami, navezava rezervata na zaledje
- Izgradnja, oprema in vzdrževanje parkovne infrastrukture (krožna učna pot z opazovališči in mlakami za dvoživke in nevretenčarje, centra za obiskovalce s spremljajočimi manipulativnimi površinami in centralne opazovalnice na Bertoški bonifiki ter objektov, poti in druge parkovne infrastrukture na območju pod ankaransko vpadnico)
- Izdelava in izvedba izobraževalnega programa rezervata in drugih programov in prireditev za obiskovalce
- Priprava in izvedba tržne strategije ter učinkovito upravljanje rezervata
- Naravovarstveni nadzor nad celotnim območjem
- Izvedba vseh ukrepov za izboljšanje kakovosti vode v rezervatu, vključno z rehabilitacijo ptic v primeru onesnaženj
- Podaljšanje koncesijske pogodbe kot predpogoj za uspešno izvedbo načrta upravljanja
- Pridobitev pristojnosti za upravljanja za območja, ki so znotraj meja ureditvenega načrta, vendar izven meja rezervata

8. OCENA POTREBNIH VLAGANJ IN VIROV SREDSTEV ZA IZVEDBO PROGRAMA (NAČRTA UPRAVLJANJA)

V skladu s 14. členom Zakona o naravnem rezervatu Škocjanski zatok se sredstva za upravljanje rezervata pridobivajo iz:

1. državnega proračuna;
2. sredstev lastne dejavnosti upravljalca v zvezi z rezervatom vključno z vstopninami;
3. dotacij in donacij;
4. drugih virov.

DOPPS je doslej sredstva za upravljanje rezervata pridobil iz državnega proračuna, iz dotacij z uspešnimi kandidaturami za nacionalna in evropska sredstva na javnih razpisih, ter iz dotacij organizacij, kot sta na primer BirdLife International in Wetlands International, iz sponzorstev ter drugih manjših virov. V obdobju 1999-2006 je upravljalec za upravljanje rezervata, vključno z investicijami v imenu države, ki jih izvaja v skladu z koncesijsko pogodbo, pridobil 1.335.340 EUR sredstev (320 milijonov tolarjev), od tega 46,11% neposredno iz proračunske postavke 2143 – naravni rezervat Škocjanski zatok) ter 53,89% iz ostalih navedenih virov.

V obdobju 2007-2011 bo upravljalec pridobil sredstva za izvedbo tega načrta upravljanja iz vseh v zakonu navedenih virov z izjemo vstopnin. V skladu z Odredbo o pogojih obiskovanja in zadrževanja v naravnem rezervatu Škocjanski zatok (Uradni list RS, št. 58/01) je namreč vstop v rezervat brezplačen, upravljalec pa obiskovalcem zaračunava storitve, ki jim jih nudi, vključno z vodenjem ter ogledom razstav in druge interpretacije v informacijskem centru. Trenutno nimamo še nobenih izkušenj s pridobivanjem sredstev iz lastnih dejavnosti rezervata, zato so predvideni prihodki iz lastne dejavnosti zgolj ocena.

V zadnjih letih se je DOPPS aktivno vključeval v programiranje strateških dokumentov za finančno perspektivo EU 2007-2013, predvsem z namenom zagotovitve ustreznih virov sredstev za financiranje investicije za izgradnjo informacijskega centra in ostale parkovne infrastrukture. Glede na stanje in trenutne informacije v času priprave tega dokumenta, je najbolj perspektivni potencialni vir za financiranje investicije Čezmejni program Italija – Slovenija v okviru Cilja 3. V okviru izvajanja tega načrta upravljanja bomo nadaljevali z aktivnostmi za zagotovitev sredstev za izgradnjo parkovne infrastrukture in uresničitev Cilja 9 v predvidenih rokih, kar je po drugi strani predpogoj za začetek pridobivanja prihodkov iz lastne dejavnosti. Poleg tega bomo ravno tako kot doslej aktivno pridobivali sredstva za upravljanje rezervata iz različnih virov.

Ker obstaja precej neznank iz naslova pridobivanja financiranja, bomo Letne programe dela rezervata, ki jih bomo pripravljali na podlagi potrjenega Programa varstva in razvoja NRŠZ za obdobje 2007-2011 (Načrta upravljanja) prilagajali dejansko prilagojenim sredstvom. **Te spremembe lahko vplivajo tudi na seznam prioriteten dejavnosti rezervata.**

Okvirna ocena pričakovanih stroškov in virov sredstev za izvedbo tega načrta je predstavljena v nadaljevanju.

8.1. Ocena potrebnih vlaganj za izvedbo Programa varstva in razvoja NR Škocjanski zatok (Načrta upravljanja) v obdobju 2007-11 po ciljih in ukrepih

Cilji/strategije/ukrepi	2007	2008	2009	2010	2011	SKUPAJ
Cilj 1: Do konca marca 2007 ustvariti in kasneje upravljati 12 ha odprtih sladkovodnih površin in trstičja na Bertoški bonifiki, primernih za gnezdenje čapljice in drugih vrst ptic s podobnimi ekološkimi zahtevami, kot tudi za vodne ptice na selitvi in prezimovanju						
1.1.,1.2. in 2.1. Dokončanje izvedbe gradbenih in vzdrževalnih del na Bertoški bonifiki (vsi ukrepi)	150.482					150.482
- Nadzor (strokovnjaki)	2.086					2.086
1.2. Vgradnja zapornic in drugih vodno-gospodarskih objektov z možnostjo popolne občasne izsušitve območja (vsi ukrepi)	2.545					2.545
1.5. Upravljanje območij s stalno vodo in z otoki						0
- Čiščenje dovodnih jarkov			1.000	1.000	1.000	3.000
- Redno vzdrževanje zapornic in spremljevalnih struktur		500	500	500	500	2.000
- Košnja/ mulčanje zaraščajočih se predelov	100	500	500	500	500	2.100
- Izdelava projekta in izgradnja črpališča za osušitev območja		10.000	100.000			110.000
1.7. Monitoring ptic (vsi ukrepi)	835					835
1.9. Pregled stanja habitatnih tipov (vsi cilji)	1.670		2.000		2.000	5.670
Cilj 2: Do konca marca 2007 oblikovati in kasneje upravljati 13 ha vlažnih in močvirnih travnikov, primernih za gnezdenje polojnika, kot selitvena postaja ter kot prezimovališče za nacionalno pomembne populacije vodnih ptic, kot sta žvižgavka in raca žlicarica						
2.2. Upravljanje 12 ha vlažnih in močvirnih travnikov						0
- Nakup potrebne mehanizacije	6.260	25.000	25.000			56.260
- Košnja in mulčanje travnikov	500	500	500	500	500	2.500
- Vzpostavitev in vzdrževanje pašnega sistema	6.593	2.000	2.000	2.000	2.000	14.593
- Pridobitev semenske banke in dosejanje travnikov			1.000			1.000
2.9. Spremljanje vpliva nivoja vodne gladine v jarkih na nivo podtalnice						0
- Nakup in namestitve vodomernih lat in naprav za merjenje nivoja podtalnice (dipwell)	626	1.000				1.626
Cilj 3: Obnoviti polnaravne funkcije in pogoje v brakični laguni z odstranitvijo 200.000 m³ sedimenta iz lagune, oblikovati osrednjo poglobitev in sekundarne kanale v letu 2007, ki bodo omogočali plimovanje in pretok vode po celem vodnem telesu z namenom vzpostavitve ponovne povezave z morskim ekosistemom ter povečanja nacionalno pomembnih populacij prezimujočih ptic, kot so liska, race in druge vrste, ki se prehranjujejo s potapljanjem						
3.1. Izvedba očiščevalnih del v laguni (vsi ukrepi)	1.386.936	178.490				1.516.536
3.2. Vzpostavitev delovanja sistema plimne črpalke in nadzor delovanja						0
- Vgradnja zapornic na morskem kanalu	73.847					73.847
- Upravljanje nivojev vodne gladine v laguni	500	500	500	500	500	2.500
- Redno vzdrževanje zaporničnega sistema	2.000	2.000	2.000	2.000	2.000	10.000

- Geodetski posnetek morskega kanala in čiščenje po potrebi			10.000	150.000			160.000
- Izdelava matematičnega modela, opredelitev nadgradnje zapornic in upravljanja		10.000	10.000	42.000			62.000
3.4. Raziskave in monitoring morske flore in favne							0
- Sistematične raziskave različnih skupin		2.500	2.500	5.000	5.000		15.000
- Monitoring najpomembnejših skupin	3.165	5.000	5.000	5.000	5.000		23.165
Cilj 4: Obnoviti, oblikovati in povečati habitate ob robu lagune, in sicer 25 ha slanih muljastih tal za razrast halofitne vegetacije, 1,5 ha morskih močvirij z obmorskim ločkom in 1 ha gnezditvenih otočkov brez vegetacije do konca aprila 2007							
4.1. Oblikovanje robnih habitatov v laguni, usklajeno z odstranjevanjem sedimenta (vsi ukrepi)	449.329						449.329
4.2. Repopulacija vegetacije (vsi ukrepi)	3.963	1.000					4.963
Cilj 5: Upravljaliti robne habitate z namenom povečanja gnezdeče populacije beločelega deževnika (5-10 parov) in zagotoviti ustrezne pogoje za gnezditve male čigre							
5.1. Oblikovanje in vzdrževanje ugodnih gnezditvenih pogojev za obe vrsti							0
- Upravljanje vegetacije na gnezditvenih površinah beločelega deževnika in na gnezditvenih otočkih	0	200	200	500	500		1.400
5.4. Preprečitev motenj							0
- Zasaditev območja pod ankaransko vpadnico			3.000	5.000			8.000
Cilj 6: Upravljaliti in vzdrževati Jezerce in obrobno trstičje za gnezdenje 1-3 parov čapljice, 8-10 parov rakarjev, 6-10 parov svilnic in drugih močvirskih ptic							
6.1. Odstranitev vse infrastrukture ob Jezercu po prenehanju vrtičkarske dejavnosti	500						500
6.2. Vzdrževanje preliva vode iz Jezerca v laguno (vsi ukrepi)		200		200			400
6.3. Zasaditev avtohtonih grmovnih in drevesnih vrst							0
- Zasaditev vrbovja ob Jezercu		500					500
- Zasaditev grmovnic in nizkega drevja na območju med Jezercem in avtocesto		1.000	1.500				2.500
- Vzdrževanje ruderarne vegetacije	200	200	200	200	200		1.000
6.4. Sanacija Jezerca do konca leta 2010							0
- Ureditev izlivov in zasaditev trstičja	200	500					700
- Priprava naravovarstvenih smernic in drugih strokovnih podlag		5.000	10.000				15.000
- Priprava projektne dokumentacije			40.000	22.500			62.500
- Sanacija Jezerca			100.000	171.000			271.000
6.6. Monitoring rib, dvoživk in nevretenčarjev							0
- Sistematične raziskave različnih skupin nevretenčarjev							0
- Redno spremljanje stanja rib in dvoživk			5.000				5.000
Cilj 7: Izboljšati in vzdrževati potrebno kakovost in količino vode za vzpostavitev in ohranjanje ugodnih ekoloških pogojev in statusa habitatov na celotnem območju rezervata							
7.1. Zagotavljanje potrebne količine in kakovosti vode za upravljanje rezervata							0

- Izdelava protokola ukrepanja in rehabilitacija ptic		5.000	5.000	5.000	5.000	20.000
7.2. Usposobitev sladkovodnega pritoka v rezervat iz kaptažne vrtine ŠZV-1/02 po potrebi (opcijnska rešitev)						0
- Izvedba del z zagotovitvijo ustreznega nadzora, prevzem del				268.750		268.750
7.3. Monitoring kakovosti vode in hidroloških parametrov						0
- Izvajanje dolgoročnega programa preiskav vode		10.000	10.000	10.000	10.000	40.000
- Izvajanje dolgoročnega monitoringa hidroloških parametrov	1.252	500	500	500	500	3.252
Cilj 8: Razviti in vzdrževati pozitivno podobo rezervata pri glavnih ciljnih skupinah (obiskovalci, lokalno prebivalstvo) in javnih službah						
8.1. Uporaba lastnih tiskanih, virtualnih in drugih medijev (vsi ukrepi)	31.628	15.000	15.000	20.000	25.000	106.628
8.2. Mediji in odmevni dogodki						0
- Otvoritve (krožna učna pot, informacijski center..)	500	500	500	500	500	2.500
- Sejmi in prireditve	3.755	5.000	6.000	8.000	10.000	32.755
- Potujoča razstava	3.130					3.130
- Oglaševanje	0	500	1.000	1.000	2.000	4.500
8.3. Neposredne predstavitve in promocija rezervata (vsi ukrepi)		500	500	500	500	2.000
8.5. Sodelovanje in skupna promocija v okviru mreže upravljavcev severno-jadranskih mokrišč Adriawet in z upravljavci drugih zavarovanih območij (vsi ukrepi)	14.163	5.000	5.000	5.000	5.000	34.163
Cilj 9: Do leta 2009 zgraditi načrtovano parkovno infrastrukturo (informacijski center, centralna opazovalnica, opazovalni stolp, učne poti z opremo, itd.), ki bo ljudem omogočala kakovostno doživljanje narave in jim posredovala ključna sporočila						
9.3. Izdelava dokumentacije in pridobitev vseh potrebnih soglasij in dovoljenj (vsi ukrepi)	28.340	14.500				42.840
9.4. Izgradnja, oprema in vzdrževanje krožne učne poti z opazovališči, znaki in mlakami (vsi ukrepi)						0
- Gradnja učne poti (v okviru 1.1.)	0					0
- Zastiralne stene, brv, klopi	78.451	46.840				125.291
- Interpretacija na opazovališčih	10.474		2.000		2.000	14.474
- Ureditve za slepe in slabovidne obiskovalce	19.562					19.562
- Vzdrževanje objektov in ureditev		1.000	1.000	1.000	1.000	4.000
9.5. Izgradnja, oprema in vzdrževanje centra za obiskovalce s spremljajočimi manipulativnimi površinami in centralne opazovalnice na Bertoški bonifiki (vsi ukrepi)						0
- Izgradnja načrtovanih objektov in ureditev		1.441.563	1.000.000			2.441.563
- Notranja oprema, razstave, interpretacija			604.800			604.800
- Vzdrževanje objektov in ureditev				1.000	2.000	3.000
9.6. Izgradnja, oprema in vzdrževanje objektov, poti in druge parkovne infrastrukture na območju pod ankaransko vpadnico						0
- Izgradnja poti in zastiralnega nasipa	111.861					111.861
- Izgradnja objektov – gradbena in obrtniška dela			90.635			90.635

- Vzdrževanje ureditev, objektov in opreme			500	500	500	1.500
9.7. Minimiziranje motenj						0
- Izgradnja, vzdrževanje in dopolnjevanje vseh naravnih in umetnih zatorov in varovalnega jarka	6.550	5.000	3.000	2.000	2.000	18.550
Cilj 10: V letu 2007 dokončati vsebinske programe za obiskovalce rezervata in jih v nadaljevanju stalno izvajati						
10.2. Priprava interpretacijskih in izobraževalnih materialov ter razvoj in izdelava ali nakup potrebne opreme in pripomočkov (vsi ukrepi)						0
- interpretacija	10.364	5.000	12.000	12.000	5.000	44.364
- izobraževalni materiali, oprema in pripomočki	1.753	1.500	1.500	2.000	2.000	8.753
10.3. Izvajanje vsebinskih programov za obiskovalce rezervata (vsi ukrepi)		500	1.000	2.000	2.000	5.500
10.4. Izvajanje izobraževalnega programa (vsi ukrepi)	7.716	4.000	4.000	5.000	5.000	25.716
Cilj 11: Vzpodbujati raziskave študentov, dijakov, drugih izobraževalnih skupin in raziskovalnih ustanov v rezervatu						
Cilj 12: Ustvarjati prihodek iz virov, skladnih z glavnimi naravovarstvenimi cilji rezervata						
12.2. Priprava in izvedba tržne strategije						0
- Priprava tržne strategije	8.137					8.137
- Priprava celovite ponudbe storitev						0
- Priprava celovite ponudbe izdelkov		2.000	5.000	21.000	25.000	53.000
- Izvedba drugih aktivnosti iz tržne strategije		3.000	3.000	3.000	3.000	12.000
Cilj 13: Izvajati naravovarstveni nadzor za zgotavljanje varstvenega režima in ostale upravljalne naloge v skladu z ZNRŠZ, Uredbo o koncesiji za upravljanje NRŠZ, koncesijsko pogodbo in ZON-om						
13.1. Izvajanje naravovarstvenega nadzora (vsi ukrepi)						0
13.2. Upravljanje in vzdrževanje objektov, opreme in zemljišč v rezervatu (vsi ukrepi)						0
13.3. Pridobivanje sredstev za ureditev in upravljanje rezervata in izvedba pridobljenih projektov v skladu s pogodbami						0
13.4. Učinkovito upravljanje rezervata						0
- Najemnina s stroški	8.012	9.000	9.000			26.012
- Ogrevanje in hlajenje IC				2.600	2.700	5.300
- Električna, voda				6.000	7.000	13.000
- Telefoni, varnostni sistem, čiščenje	2.587	3.000	4.000	15.000	15.000	39.587
- Pisarniški material, računovodstvo, zavarovanje in financiranje	10.389	9.000	10.000	14.000	15.000	58.389
- Potni stroški	11.684	10.000	10.000	10.000	10.000	51.684
- Plače	137.298	161.000	190.000	195.000	195.000	878.298
SKUPAJ	2.599.943	2.005.493	2.317.335	1.019.750	372.400	8.314.921

Opomba: Plače in določene druge postavke (npr. monitoring, obnovitvena dela) so strnjene in niso dodatno razdeljene po ciljih in ukrepih, saj tovrstna delitev ni smiselna. Strategij in dejavnosti, za katere so predvideni le stroški dela, v tabeli ne navajamo.

8.2. Povzetek predvidenih odhodkov in virov sredstev

	2.007	2.008	2.009	2.010	2.011	SKUPAJ
ODHODKI - SKUPAJ	2.599.943	2.005.493	2.317.335	1.019.750	372.400	8.314.921
STROŠKI PLAČ, MATERIALA IN STORITEV						
1. Plače	137.298	161.000	190.000	195.000	195.000	878.298
2. Upravljanje habitatov in drugi upr.ukrepi	31.997	50.600	57.400	22.400	18.200	180.597
3. Interpretacija in izobraževanje	30.307	11.000	20.500	21.000	16.000	98.807
4. Promocija in trženje	61.313	31.500	36.000	59.000	71.000	258.813
5. Monitoring in raziskave	7.548	19.000	25.000	20.500	22.500	94.548
6. Splošni in potni stroški	32.672	31.000	33.000	47.600	49.700	193.972
SKUPAJ	301.135	304.100	361.900	365.500	372.400	1.705.035
INVESTICIJE						
1. Krajinska in vodnogospodarska ureditev	2.060.594	198.490	260.000	654.250	0	3.173.334
2. Parkovna infrastruktura	238.214	1.502.903	1.695.435	0	0	3.436.552
SKUPAJ	2.298.808	1.701.393	1.955.435	654.250	0	6.609.886
VIRI SREDSTEV - SKUPAJ	2.599.943	2.005.493	2.317.335	1.019.750	372.400	8.314.921
1. MOP - proračunska postavka 2143*	182.077	243.500	270.000	275.000	280.000	1.250.577
2. MOP - Vodni sklad – proračunska postavka 3017	2.100.000	178.490	0	268.750	0	2.547.240
3. SVLR - potekajoči projekti – proračunski postavki 1608 in 1588	223.077	0	0	0	0	223.077
4. EC LIFE	87.280	0	0	0	0	87.280
5. ESRR (Cilj 3 ali podobni viri)	0	1.277.468	1.441.120	0	0	2.718.587
6. Ostali financerji in sponzorji	0	301.035	586.215	436.000	42.400	1.365.651
7. Lastna sredstva in prihodki rezervata	7.509	5.000	20.000	40.000	50.000	122.509

* V Proračunu Republike Slovenije za leto 2008 (Uradni list RS, št. 126/2006) je za proračunsko postavko 2143 – NR Škocjanski zatok namenjenih le 146.266 EUR. Predvidena sredstva ne zadoščajo za izvedbo letnega programa dela rezervata, zato predlagamo, da se načrtovani odhodki uskladijo s predlagano vrednostjo postavke – 243.500 EUR.

PRILOGE

Grafični prikazi:

- Priloga 1: Meje naravnega rezervata Škocjanski zatok in ureditvenega načrta za območje rezervata
- Priloga 2: Meje območja Natura 2000 (SPA) in potencialnega območja Natura 2000 (pSCI)
- Priloga 3: Seznam (posebnih) strokovnih podlag
- Priloga 4: Karta vegetacijskih tipov Škocjanskega zatoka (z legendo)
- Priloga 5: Karta načrtovanih habitatnih tipov v naravnem rezervatu Škocjanski zatok (z legendo)
- Priloga 6: Pregledna situacija ureditev na območju naravnega rezervata Škocjanski zatok in širšem območju urejanja
- Priloga 7: Ureditvena situacija iz ureditvenega načrta za območje naravnega rezervata Škocjanski zatok
- Priloga 8: Karta ekoloških con v naravnem rezervatu Škocjanski zatok
- Priloga 9: Karta funkcionalnih con v naravnem rezervatu Škocjanski zatok

Vsebinske priloge:

- Priloga 10: Splošne informacije, fizične značilnosti, ekološki in biološki pojavi, dejavnosti človeka in vrednotenje
- Priloga 11: Detajlni opisi ukrepov 2007-11

Pravni akt:

- Priloga 12: Odlok o programu varstva in razvoja naravnega rezervata Škocjanski zatok za obdobje 2007 – 2011 (Uradni list RS, št. 83/2007)